

Generationsskifte af godser og herregårde - erfaringer fra mange års virke

Af Steen E. Christensen

Foto: Berlingske

Indholdsfortegnelse

INDLEDNING.....	4
FAMILIEN.....	6
KAPITEL 1: GODSET ER TIL LÅNS OG SKAL GENERATIONSSKIFTES BEDST MULIGT.....	6
KAPITEL 2: RÅDGIVERROLLEN.....	7
KAPITEL 3: HVEM SKAL OVERTAGE GODSET?	9
KAPITEL 4: BEGRÆNSNINGER AF ERHVERVERENS RÅDERET.....	10
KAPITEL 5: FORHOLDET MELLEML OVERDRAGEREN OG ERHVERVEREN.....	11
KAPITEL 6: ERFARING, LEDELSE OG TVISTER.....	13
AKTIVERNE	15
KAPITEL 7: OVERDRAGELSE AF LANDBRUGSEJENDOMME OG HUSE.....	15
KAPITEL 8: OVERDRAGELSE AF INDBO.....	16
KAPITEL 9: OVERDRAGELSE AF MASKINER OG DRIFTSMIDLER.....	17
KAPITEL 10: OVERDRAGELSE AF SKOVE.....	18
VEDERLAG	19
KAPITEL 11: OVERDRAGELSESSUMMENS STØRRELSE OG ELEMENTER.....	19
KAPITEL 12: BOLIGRET OG APANAGE.....	21
KAPITEL 13: GAVEELEMENTER I OVERDRAGELSEN.....	22
KAPITEL 14: BEREGNING OG BETALING AF GAVEAFGIFT.....	22
KAPITEL 15: OVERDRAGELSESTIDSPUNKT OG OVERTAGELSESDAG.....	27
SKAT	28

KAPITEL 16: PASSIVPOST, SKAT OG FORFALD-PR-ÅR	28
KAPITEL 17: SKATTEFORBEHOLD.....	29
DOKUMENTER.....	31
KAPITEL 18: DOKUMENTER VEDRØRENDE GENERATIONSSKIFTE.	31
KAPITEL 20: GENERATIONSSKIFTE AF KAPITALANDELE I LANDBRUGSSELSKABER OG PENGETANK.....	40
ARV.....	43
KAPITEL 21: DØDSBOER OG OVERGANG VED ARV.	43
SUPPLEMENTER.....	45
KAPITEL 22: FONDE OG LENS AFLØSNINGEN.	45
KAPITEL 23: GODSEJERFORENINGEN, SEKRETÆRMØDER OG LOBBYVIRKSOMHED.	47
KAPITEL 24: BØRNEBØRNSORDNING.....	48
KAPITEL 25: NEDSKALERING OG GENANBRINGELSE AF AVANCEN.....	49
KAPITEL 26: OPSKALERING OG NYE EJERE.	49
KAPITEL 27: STATUS OG TANKER OM ET ERHVERVSVENLIGT AFGIFTSSYSTEM.	50

INDLEDNING

"Du får kun disse særlige klienter, hvis du har prøvet det før, det er hele deres liv, godset, historien, formuen og slægten, der er tale om.", "Du må ikke lave fejl i jagt sæsonen", (jeg har aldrig gået på jagt), "Send først regningen efter høst" og "Vær aldrig underdanig, som andre ofte kan være". De tiltaler dem: "Lensgreven", "Kammerherren", "Godsejeren". Vi er Des eller Dus.

Efter 43 års virke som advokat, deponerede jeg i 2019 min beskikkelse. Det betyder imidlertid ikke, at jeg deponerede min erfaring.

Det er den, jeg vil forsøge at videregive nedenfor.

Jeg har forhørt mig hos flere af mine tidligere godsejerklienter og gode venner, om de synes, at det er en god ide. De var alle positive, "bare det ikke bliver for juridisk". Det bliver det ikke, især gode råd, og erfaringer, og kun med jura hvor det er nødvendigt for at underbygge og forstå indholdet.

Takket være landsretssagfører Svend Truelsen (1915-1997) blev mit speciale juridiske land-og skovbrugsforhold med hovedvægt på generationsskifte af godser og herregårde. Deraf ovenstående citater og gode råd fra Svend.

Svend Truelsen var en af vores mest fremtrædende modstandsfolk under krigen, og samarbejdede med frihedskæmpende godsejere. Efter krigen blev Svend advokat og højt værdsat rådgiver for mange godsejere. Det rygtedes i kredsen dengang, og senere kom det mig til gode.

Det var den lære jeg kom til i 1977 efter som cand.jur. i 1972/73 fra Københavns Universitet, at have uddannet mig som fuldmægtig og advokat på højesteretssagfører N.J. Gorrissens kontor. Var jeg blevet der, ville mit speciale sandsynligvis have været Søret. Livet er ofte tilfældigt.

Svend introducerede mig generøst til sine godsejerklienter, og lidt efter lidt opnåede jeg deres tillid og mange andre kom til. Så mange, at jeg i 1987 blev juridisk sekretær og rådgiver for "Foreningen Danske Godser og Herregårde" kaldet "Godsejerforeningen" stiftet i 1843. Et hverv jeg bestred i 27 år indtil 2014, hvor Godsejerforeningen blev sammenlagt med Tolvmandssektionen under Landbrug & Fødevarer som "Sektionen for Større Jordbrug".

Godsejerforeningens mærkesager var afskaffelse af generationsskifteafgifterne (bo- og gaveafgift) og værn om den private ejendomsret. Herudover liberalisering af landbrugsloven, dvs. fjernelse af antal, areal, afstand og indførelse af ret til selskabseje. Alt dette er gennemført. Der var i mange år kun få andre, der kæmpede

for disse vigtige mål. Dansk Skovforening og Tolvmandsforeningen senere Landbrug & Fødevarer tætte samarbejde med Godsejerforeningen i "Sekretærmøderne" omtales i kapitel 23. "Vækst i generationer" var også en af de få vigtige allierede, som Godsejerforeningen havde samarbejde med.

Endelig i 2017 lykkedes det at få sænket afgifterne fra 15% til successivt 5% (det endte på 6%) ved overdragelse af erhvervsaktiver, indtil den socialdemokratiske regering med virkning fra 1. januar 2020 desværre ophævede reglen, der var til stor gavn for mange virksomheder, generationer og samfundet. I SVM-regeringens regeringsgrundlag foreslås en sænkning fra 15 til 10%, men dette er endnu ikke vedtaget.

I mit virke har jeg været med til mere end 50 generationsskifter, herunder også indenfor andre erhvervsgrøner og virksomheder.

Når jeg bruger begrebet "generationsskifte", betyder det overdragelse bedst muligt af virksomheden i levende live fra den nuværende ejer til en modtager i næste generation. Om overgang ved død, se kapitel 21.

Denne bog, skal dog kun omhandle generationsskifte af godser og herregårde (i det følgende "godser" og deraf "godsejere"). Ved "gods" forstår jeg en større landejendom med en kulturhistorisk og økonomisk sammenhæng mellem jorde, avlsgård, haver, hovedbygning og interiør (Herregårdsbetænkningen 1987 p. 13.).

Det er på denne baggrund, at jeg drister mig til at videregive mine erfaringer efter 37 fantastiske år som indehaver og partner i Plesner med dette speciale. Jeg håber, at ejere, kommende ejere og rådgivere, og interesserede i helt andre brancher kan drage nytte og blive inspireret heraf.

Der nævnes naturligvis ingen navne på personer, familier eller godser.

Skodsborg, foråret 2023

Steen E. Christensen

sec@steenec.dk

FAMILIEN

KAPITEL 1: GODSET ER TIL LÅNS OG SKAL GENERATIONSSKIFTES BEDST MULIGT

Det ligger dybt i enhver godsejer, at godset er betroet en til låns, at opgaven er, at bevare og helst styrke og udbygge godset, for at kunne overdrage dette i bedst mulig form til næste generation, når den tid kommer.

Mange godser har været i samme slægts eje i 10 eller flere generationer. Derfor denne stærke motivation og pligtfølelse. Slægter med kortere ejertider føler på samme måde - man har erhvervet noget unikt, er stolt, ydmyg og er betroet noget særligt. De nyere ejere får derfor med tiden den samme pligtfølelse. Det viser historien, se kapitel 26.

Det er i denne sammenhæng uden betydning, om godset er i selveje eller selskabseje (A/S eller Aps), men transaktionsmæssigt er der væsentlige forskelle, se kapitel 20.

Der er flere grunde til, at generationsskifte bør ske i overdragerens levende live og ikke først ved dennes død.

Ved overdragelse i levende live opnår parterne størst mulig handlefrihed og kan tilrettelægge overdragelsen således, at denne i videst muligt omfang tilgodeser parternes samlede skattemæssige, økonomiske og familiære interesser.

Ved overdragelse i levende live kan der ved tilpasning af de enkelte elementer i overdragelsessummen disponeres langt friere, end tilfældet er ved et arveudlæg. Samtidig undgår man arvelovens bindinger.

Ved en fremrykket overdragelse sikrer man også, at fremtidige værdistigninger tilfalder erhververen afgiftsfrit.

Efter overdragelsen kan parterne aftale løsninger, der muliggør overførsler af værdier fra overdrageren til erhververen uden beskatning og uden eller med begrænset gaveafgift.

Den væsentligste forudsætning for et vellykket generationsskifte er naturligvis, at godsets økonomi er robust nok til at finansiere overdragelsen - og derefter underholde to generationer - overdrageren og erhververen med familier.

Tilrettelæggelse af overdragelsen optimalt juridisk, afgiftsmæssigt, ved brug af mange velafprøvede enkeltelementer, og ikke mindst familiemæssigt er imidlertid også helt afgørende for et vellykket resultat.

Generationskifter sker kun en gang for hver overdrager, der ikke har prøvet det før, bortset fra som modtager for måske 30 år siden, som ung og uerfaren. Ved successive overdragelser, glidende generationskifter, er begge parter langt mere fortrolige med transaktionen.

Af de ovennævnte grunde - historien, slægten, pligtfølelsen, familiens væsentligste aktiv - er det indlysende og nødvendigt, at påbegynde generationsskifteovervejelserne mange år, før det bliver aktuelt. Dispositionen er for vigtig til at blive iværksat i hast eller uigennemtænkt. Det er dog hændt, at udsigten til stigende og skærpede skatte- og afgiftsregler kan tvinge til at overdrage nu for at undgå yderligere belastning. Det skete senest i 2019 ved frygten for ophævelse af den ovennævnte reduktion fra 15% til 5%.

Det modsatte er der også eksempler på. Da bo-og gaveafgiften med virkning fra den 1. juli 1995 blev nedsat fra 32% til 15%, blev overdragelser naturligvis udskudt.

Ved dødsfald omkring ikrafttrædelsestidspunktet, er der en navnkundig Højesteretsdom, hvor ejeren døde ved midnat til den 21. december 1918, lige efter at tårnuret slog tolv. Den 21. december trådte en ny skærpet afgiftslov i kraft, og skattemyndighederne krævede den højere arveafgift. Det viste sig imidlertid under bevisførelsen, at tårnuret gik et minut for hurtigt. Derfor blev boet behandlet efter de gamle lempeligere afgiftsregler.

KAPITEL 2: RÅDGIVERROLLEN

Rollen som rådgiver starter med et eller flere møder med overdrageren alene og med den påtænkte erhverver, hvis denne er udpeget på forhånd. Der skal opbygges stor gensidig tillid.

Det er normalt overdrageren, der har antaget rådgiveren som den, der skal gennemføre generationsskiftet. Rådgiveren har også tæt relation til erhververen. Ofte med denne alene, hvor der kan tales om alle elementer i overdragelsen, så som forholdet til overdrageren før og efter overdragelsen, at overdrageren måske også vil bestemme fremover, hensynet til søskende, det økonomiske pres, ideer om at iværksætte nye aktiviteter, og "rydde op i gamle vaner". Disse møder holdes naturligvis med overdragerens indforståelse. Møderne er værdifulde, tillidsfulde og fortrolige.

Derfor fortsætter rådgiveren som oftest også som rådgiver for næste generation efter overdragelsen.

Det er sjældent, at parterne har hver sin rådgiver. Interesserne er normalt helt sammenfaldende: At gøre det bedst muligt for erhververen. Det hænder dog, at det tidligt i processen viser sig, at parterne på væsentlige punkter er eller kan blive uenige. Så kan man naturligvis ikke repræsentere dem begge.

Det er ikke usædvanligt, at parter før gennemførelse ønsker en second opinion på oplæg fra andre rådgivere, ligesom der er eksempler på henvendelser fra erhververe, der efter en overdragelse, som andre har forestået, er i tvivl om, hvad de har skrevet under på. Det må ikke ske. Der skal naturligvis være maksimal indsigt i og forståelse af alle forhold. Ingen må efterlades i vildrede.

På møderne redegøres for og drøftes familiens overvejelser, historien, hensynet til andre børn, godsets økonomi før og efter overdragelsen, beslutnings kompetencer, fremtidig driftsform, timing af dispositionerne, mv. og det videre forløb.

Rådgiverens rolle er i disse møder at lytte, stille afklarende spørgsmål og supplere med ideer og forslag, og forberede det endelige oplæg.

Hvis det besluttes at gå videre (det hænder, at der stoppes her), vil næste trin være, at rådgiveren udarbejder en redegørelse for de elementer i overdragelsen, der er drøftet, og går i detaljer med de enkelte dele heraf. Redegørelsen er drejebog for det videre forløb.

Flere møder følger hvori også godsets revisor deltager. Revisor har et tæt forhold til godset, da vedkommende er involveret i godsets regnskabsførelse og derfor kommer der ofte.

Det er afgørende, at advokaten og revisoren arbejder tæt sammen i hele transaktionen.

Når rådgivers redegørelse, suppleret med revisors beregninger, er afleveret og gennemgået, afholdes igen møde med begge parter, for at træffe endelig beslutning om, at igangsætte - eller hvis økonomien ikke hænger sammen udskyde eller opgive - generationsskiftet. Igangsætte betyder udarbejdelse af de mange tekniske dokumenter, skøder, gældsbreve, købekontrakter om materiel og indbo, blanketter herunder gaveanmeldelser og skatteforbehold, se kapitel 17 og 18.

Rådgiver bør sige nej til at medvirke til et generationsskifte, hvis økonomien efter revisors og rådgivers vurdering ikke kan bære en overdragelse - og dertil et hensyn til andre i familien, hvis det går galt.

Erhververen må ikke komme i en presset eller håbløs økonomisk situation. Ultimativt kan det medføre, at vedkommende tvinges til at sælge dele af godset, hvorved indtægtsgrundlaget reduceres, og det økonomiske pres gradvis forøges igen. Erfaringen viser, at det kan resultere i salg af det samlede decimerede gods.

Hvis godsdriften er forsvarlig, men likviditeten stram, er sådanne midlertidige økonomiske problemer i nogle tilfælde løst ved salg af kostbare indbogenstande, det svækker måske noget af historien, men ikke driftsgrundlaget og virksomheden.

KAPITEL 3: HVEM SKAL OVERTAGE GODSET?

Det har i generationer været sædvane, at godset i sin helhed blev overdraget til den ældste søn, når tiden var inde. Sønnen var normalt uddannet på landbrugsskole. Sådant er det ikke nødvendigvis mere. Derfor er det ofte overdragerens største dilemma - hvis flere børn - at beslutte, hvem der er bedst egnet.

Det er den overvejende del af familieformuen, måske den hele, der er tale om.

I udgangspunktet ønsker overdrageren at behandle alle livsarvinger lige. Al erfaring viser dog i godssammenhæng, at sameje, uanset variationer, ikke holder i længden, og derfor fører til problemer, ultimativt salg af godset eller senest salg af indboet på et unikt gods. Godsernes lange historie viser det samme.

Generationsskifte til flere modtagere af samme gods dvs. i sameje eller interessentskab må derfor frarådes. Det sker derimod ofte i andre erhverv, hvor opdeling i forskellige kapitalklasser og fordeling af indflydelse, er sædvanligt og fungerer i generationer. I disse virksomheder er der ikke tale om en unik historisk ejendom, men en driftig erhvervsvirksomhed, hvor flere om ejerskabet herunder medarbejdere er sædvanligt og giver god mening.

Det ligger normalt tidligt klart i familien og blandt søskende, hvem der er udset til at overtage godset, når den tid kommer.

Traditionen om at "godsarvingen" normalt har været det ældste barn (tidligere mand før kvinde), er på retur, og ofte vurderer forældre nøje, om andre blandt børnene kan være bedre egnede, f.eks. ved engagement i driften, traktorer, den nye mejetærsker, med ud at høste..., og navnlig uddannelse.

I de nyere generationer er det mere og mere udbredt, at erhververen tager en universitets- handelshøjskole- eller anden videregående uddannelse - ofte helt uden relation til land- og skovbrug og får et vellønnet job udenfor godset. Det kan generere en væsentlig indkomst, der bidrager til godsets drift, og tilfører nye ideer, aktiviteter og indtægtsmuligheder.

Hensynet til de øvrige børn er vigtigt, og de bør på et passende tidspunkt involveres i overvejelserne og begrundelserne for valg af erhverver. De er vokset op med, og ved fra andre lignende familier, at sådan er "arvefølgen" og sædvanen i godskredse. Derfor bliver de sjældent bitre eller frustrerede, selvom der til dem kun er "en ring til minde om mor". Hvis muligt, er det ikke usædvanligt, at søskende tilbydes boligret til et hus på godset, begrænset jagtret, eller får overdraget en mindre selvstændig ejendom, men ikke indflydelse på driften. Sådanne tiltag er meget værdsatte, og styrker familiesammenholdet.

Hvis godsets økonomi er robust nok, bør godsarvingen give arveafkald, således at den resterende formue falder i arv til de øvrige søskende, eller over tid skænkes disse som gave eller arveforskud.

KAPITEL 4: BEGRÆNSNINGER AF ERHVERVERENS RÅDERET

Erhververen modtager godset til den lavest mulige værdi, der kan godkendes af skatte- og afgiftsmyndighederne. Det er en ultimativ tillidssag.

Alt for at spare familien og godset for flest mulige skatter og afgifter og muliggøre overdragelsen.

Sådan har det været i generationer.

Alligevel er det nødvendigt, som forsigtig rådgiver, at sørge for, at der i overdragelsesaftalerne og i familieoverenskomsten, se kapitel 18, indsættes klausuler, der forhindrer utilsigtet misbrug af den viste tillid.

Erfaringen viser, at det ikke sker, men bestemmelser herom accepteres af begge parter.

Klausulerne kan være følgende, hvor økonomisk krise kan være en undtagelse:

Det aftales, at erhververen i f.eks. 5-10 år ikke må sælge godset eller væsentlige dele heraf uden samtykke fra overdrageren eller den, der måtte være indsat i dennes sted.

Efter udløbet af denne "karensperiode", skal erhververen kunne disponere helt frit. Det følger af ejendomsretten, og den frihed erhververen skal have. Herunder også friheden til at vælge sin efterfølger.

Inden periodens udløb kan der være aftalt andre begrænsninger for erhververen.

Der kan aftales en tilbagesalgspflicht til overdrageren. Igen til lavest mulige værdi skatte- og afgiftsmæssigt, (måske pristalsreguleret og rimeligvis med respekt af erhververens eventuelle investeringer)

Der kan tillægges de øvrige søskende en forkøbsret, men det er problematisk.

Hvis forkøbsretten kan udøves til den værdi, der blev lagt til grund for generationsskiftet, er det fristende for den/de forkøbsberettigede, at udnytte denne, eventuelt med ekstern investor, for derefter at sælge til markedspris. Medmindre der også her er familiære forkøbsrettigheder. Dvs. "dead lock".

Denne øvelse fungerer ikke i praksis.

Der er kun en løsning: At overdrageren og erhververen bliver enige om hvad der skal ske.

Det kan være kompensation til søskende, gaver i denne relation, er indkomstskattepligtige, og ikke under gaveafgift, hvis de ydes af erhververen. Derfor sker eventuel kompensation fra erhverver til overdrager, og derfra til andre livsarvinger, her 2x 15% gaveafgift, men ikke indkomstskat.

Uhyre sjældent har en erhverver solgt i strid med/eller har udnyttet situationen. Den lange historie og slægtsfølelse er grundfæstet.

Visse ejere har dog solgt, men har genplaceret avancen i et andet gods eller skovejendom her i landet eller i udlandet. Kun få har solgt og opnået en gevinst. Det er oftest som følge af en voldsom presset økonomi, hvor der ved et salg dog udkommer en fri kapital af passende størrelse, til at sikre en rimelig levestandard fremover. Inden det er for sent.

KAPITEL 5: FORHOLDET MELLEM OVERDRAGEREN OG ERHVERVEREN

Ved overdragelsen, er der en højtidelig stemning. Taknemmelighed, slægtsfølelse og bekræftelse af kontinuitet. Nu er det næste generation, der tager over.

Maksimal goodwill.

Men den falmer hurtigt.

Erhververen har som nævnt måske uddannet sig på universitet, CBS eller lignende og har et vellønnet job udenfor godset. Overdrageren har som nævnt ofte sin uddannelse fra landbrugsskole.

Kort efter analyserer erhververen driften, går tæt på indtægter og udgifter, og fokuserer på overdragerens diverse "fråds", som dennes forgænger nok også afholdte. Der er ofte alt for mange ansatte, de er ikke effektive nok, for lave huslejer og forpagtningsafgifter der ikke er justeret i årevis, gratis eller symbolsk betaling for benyttelse af arealer, faciliteter og jagt, mv. Derfor skal der rettes op på dette. Bogføringssystemet og it er forældet. Nyt skal til.

Likviditeten er stram, selvom der i forbindelse med generationsskiftet blev udarbejdet 2-5 årige budgetter, der viste, at driften og likviditeten ville hænge sammen.

Alle disse observationer og bebrejdelser går ud over overdrageren, der ikke sjældent kommer til at "stå med hatten i hånden" på godskontoret, og bede om at kunne trække på mellemregningskontoen, selvom den er i hans/hendes favør, som en del af overdragelsessummen, se kapitel 11.

"Din bil er kun 13 år gammel, den behøver du ikke at udskifte nu".

Dette og lignende udsagn er skuffende og ydmygende.

Derfor er det et kernepunkt i alle generationsskifter, at der altid er nok, økonomisk og boligmæssigt til at overdrageren og dennes ægtefælle, kan opretholde en uændret levestandard efter overdragelsen.

Kan de ikke dette, bør generationsskiftet kun gennemføres delvis eller opgives for tiden. Ingen kan erfaringsmæssigt reducere levestandarden, slet ikke på kort tid.

En væsentlig del af ejerglæden for erhververen er, at kunne bebo godsets hovedbygning, eller anden unik bolig.

Derfor skal det i overdragelsesaftalerne bestemmes, hvornår hovedbygningen senest står til rådighed for næste generation.

Og hvilken passende bolig, der herefter står til rådighed for overdrageren og dennes ægtefælle.

Det bør også aftales, at den/de boligberettigede kan vælge en anden passende bolig på godset (hvis ledig) eller udenfor godset, og at erhververen skal betale de hermed forbundne rimelige/normale udgifter.

Dette er velbegrundet, da erhververen får frigjort sin egen og aftægtsboligen til udlejning, og derfor kan kompenseres for udgiften til en ekstern bolig.

Om boligrettigheder og kapitalisering, se kapitel 12.

Parterne bør aftale, at der i en årrække efter overdragelsen mindst hvert år i forbindelse med regnskabsudarbejdelsen gøres status over ordningen sammenholdt med de budgetter mv. og forventninger, der lå til grund for generationsskiftet.

KAPITEL 6: ERFARING, LEDELSE OG TVISTER

Unge erhververe savner forståeligt nok erfaring med at drive det modtagne gods. Derfor forekommer det, at der udpeges en uformel "godsbestyrelse" eller "styregruppe" med deltagelse af overdrageren (ikke altid), rådgiveren, en godskyndig og f.eks. en ejer, godsforvalter eller skovrider fra et andet gods. Sådanne kan være meget nyttige, og kan opløses, når ejeren vurderer, at der ikke længere er behov.

For godser i selskabsform (A/S) er det et lovkrav, at der skal være en bestyrelse.

Her er det kapitalejeren/ene- eller hovedaktionæren, der på generalforsamlingen vælger eller afsætter bestyrelsen. Der er adskillige formkrav til disse bestyrelser, navnlig revision og aflæggelse af årsrapport. Det fortrolige og konstruktive samarbejde er imidlertid det samme.

Efter fondslovgivningen, gælder tilsvarende regler om bestyrelser for fonde og stiftelser, dog med den væsentlige forskel, at der her ikke er en kapitalejer, der kan "hire and fire". Bestyrelsen er som oftest selvsupplerende (eventuelt med visse kvalifikationskrav nedfældet) i henhold til fundatsen.

Her er der ingen overdrager, der grundigt forbereder generationsskiftet.

Historien viser, at det ikke altid er eller har været optimalt. Ikke sjældent har fondsmyndigheden, Erhvervsstyrelsen eller Civilstyrelsen måtte gribe ind.

Den nye ejer har ofte behov for erfaringsudveksling udover den, der kan hentes i en "godsbestyrelse".

Den lokale tolvmandsforening, og andre netværker er oplagte steder. Godsejerforeningen var et unikt fællesskab, hvor unge og gamle generationer kunne udveksle værdifulde erfaringer i fælles rammer. Altid givende for alle, se kapitel 23.

Der er desværre i historien - og i nyere tid - eksempler på, at parter, eller søskende er endt i strid og retssager.

Det er pinefuldt for godset, parterne, deres familier og rådgivere (sidstnævnte tænker, om de gjorde det godt nok). Og i godskredse, og ofte for åbent tæppe i pressen.

Sådanne tvister bør naturligvis søges løst i mindelighed. Det er en væsentlig bestemmelse i familieoverenskomsten, se kapitel 18, som skal respekteres og være en selvfølge for begge parter.

Twisterne drejer sig, udover godset, ikke sjældent om retten til kostbare eller særlige indbogenstande, tøven med at effektuere næste del af generationsskiftet, udpegning af personer i selskaber og fonde hvor det er et lovkrav, rækkevidde og eventuelt fortolkning eller misbrug af forkøbsrettigheder mv., som nævnt i kapitel 4.

Som beskrevet ovenfor, har langt de fleste godser været i samme slægts eje i talrige generationer. Der har utvivlsomt været alvorlige stridigheder, men ikke desto mindre er de stadig i behold i slægten. Det bør være en god lære til nuværende og kommende ejere og deres familier, hvis der opstår uenighed.

AKTIVERNE

KAPITEL 7: OVERDRAGELSE AF LANDBRUGSEJENDOMME OG HUSE

De fleste generationsskifter omfatter hele godset med alle ejendomme.

Når først beslutningen er truffet, skal den gennemføres fuldt ud.

Indtil 1. april 2010 (hvor loven blev kraftigt liberaliseret) var der ifølge landbrugsloven antalsbegrænsninger også ved generationsskifter. Det betød, at man kun kunne overdrage to landbrugsejendomme til næste generation. Derfor blev flere generationsskifter kun delvise, hvis der var mere end to ejendomme.

Der var imidlertid to vigtige undtagelser herfra.

På de fleste godser var en række mindre arealer og landbrugsejendomme i tidens løb blevet noteret som:

”frijord”, dvs. typisk mindre lodder landbrugsjord (op til 10 ha) uden notering om landbrugspligt (på et gods var der i alt 29 sådanne) og

”familieejendomme”, dvs. mindre landbrugsnoterede ejendomme, hvis grundbeløb den 31. december 1964 var under 56.000 kr., og hvis tilliggende ikke siden var forøget. Den særlige status var kun gældende ved familieoverdragelser, ikke ved salg til udenforstående.

Disse ejendomme talte ikke med, og kunne derfor overdrages fra første færd.

Det var muligt, at få dispensation fra antalsreglen, efter ansøgning til Jordbrugsdirektoratet. Sådanne dispensationer var forventelige, navnlig på særlige historiske godser.

Ved ejerens død var der ikke antalsregler, derfor kunne alle ejendomme ligesom i dag overgå ved arv til godsarvingen uden dispensation, se kapitel 21.

Nu er der kun bopælskravet i lovens § 15 tilbage. Her er betingelsen, at overdrageren skal have været ejer i mindst 8 år, og at erhververen skal tage bopæl inden 2 år og opfylde dette i mindst 10 år, enten ved selv at bebo ejendommen, eller ved at en anden person - f.eks. en lejer af et hus på ejendommen - har fast bopæl der.

Det er et vigtigt led i overdragelsen, at overdrageren har istandsat alle de bygninger, der overdrages, herunder hovedbygning, driftsbygninger og huse. Overdrageren har fradragsret for vedligeholdelsesudgifterne. Erhververen har ikke fradragsret pga. kort ejertid, da alt anses som forbedringer. (Om forfald-prår undtagelsen, se kapitel 16).

Godsets huse, der ofte er særskilt matrikuleret og vurderet, kan overdrages uden problemer. Det er uhyre sjældent, at eventuelle lejere har forkøbsret, navnlig ikke ved generationsskifte og arv.

Hvis f.eks. godsets huse ikke alle er istandsat, bør de holdes udenfor overdragelsen og først overdrages successivt efter istandsættelse for overdragerens regning. Ejendomsvurderingen og dermed afgiftsgrundlaget påvirkes ikke heraf. Adskillige godser har 50 eller flere huse, så fremgangsmåden medfører store skatte- og afgiftsbesparelser.

KAPITEL 8: OVERDRAGELSE AF INDBO

Indboet på hovedbygningen er ofte unikt, findes kun i dette ene eksemplar, er uerstatteligt og er aldrig handlet.

Malerierne og genstandene har hængt eller stået samme sted i generationer. De kan sælges, pris ukendt, men det sker ikke.

Derfor er det en udfordring at få fastlagt værdien ved overdragelse til næste generation.

Som grundlag for værdiansættelsen ved gave- og arveovergang, skal indboet vurderes, og vurderingssummen er den afgiftspligtige værdi. Denne kan anfægtes af afgiftsmyndigheden, men det sker sjældent, og fører erfaringsmæssigt til stort set samme resultat.

Vurderings temaet er en "langtidsvurdering" uden tanke om salg. Derfor er vurderingerne lave - i "ankelhøjde"- og det er velbegrundet. Indboet skal ikke sælges.

Vurderingen foretages af en af parterne valgt autoriseret vurderingskyndig.

Til forsikringsbrug er situationen en anden. Hvis en genstand går tabt (brand, tyveri, skade) lægges vægt på genstandens markedsværdi (hvis den findes), eller på genanskaffelsespris på en tilsvarende genstand, (hvis muligt). Derfor er indboforsikringssummer af forsigtighedsgrunde væsentligt højere end værdien ved overgang til næste generation.

Visse kostbare genstande skal ikke vurderes. Det skyldes, at disse i forbindelse med lens afløsningen, se kapitel 22, indgik som en del af godsets betaling for frigørelse. Der blev derfor tillagt Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg Slot køberet til specifikke genstande til en på forhånd fastsat pris, uden

pristalsregulering. På visse godser f.eks. kr. 2.000 for originale kongeportrætter. Køberetten viger for overgang ved gave og arv i slægten, men bortfalder ikke.

I forbindelse med overdragelsen træffes aftale om, hvilke indbo genstande overdrageren kan medtage til den bolig, der er til rådighed. Disse er til låns, og går tilbage til erhververen når brugsretten ophører.

I få tilfælde er indbo genstande solgt, for at skaffe midler til betaling af afgifter, eller til styrkelse af godsets økonomi. I de senere år og for nyligt er der desværre eksempler på auktionssalg - helt uden hensyn til godsets økonomi - af alt indbo som følge af uenighed i familien. Hovedbygningen er herefter tømt for historisk indbo, sandsynligvis for evigt. Dog med undtagelse af indbo omfattet af den nævnte køberet for Frederiksborg Museum, og på visse godser gobeliner og andre nagelfaste genstande, sikret ved tinglysning af bevaringsservitut.

KAPITEL 9: OVERDRAGELSE AF MASKINER OG DRIFTSMIDLER

Maskiner og driftsmidler skal også overdrages til den lavest mulige værdi.

Fremgangsmåden er også her at indhente en ekstern vurdering, typisk hos den lokale maskinhandler, der kender genstandene. Temaet er salg uden ombytning eller køb. Vurderingen er typisk lav, og lægges til grund for gaveafgiftsberegningen. Disse vurderinger er sjældent tilsidesat af afgiftsmyndigheden.

Driftsmidler kan omfatte beholdninger af korn, såsæd, gødning, olie og diesel mv. Disse optages til dagspris.

I mange tilfælde aftales det i forbindelse med overdragelsen, at overdrageren forpagter det overdragne landbrug i en nærmere aftalt periode. I disse tilfælde må det vurderes, om det er mest optimalt, at denne beholder maskiner mv. eller overdrager disse og derefter lejer disse af erhververen (som maskinstation).

KAPITEL 10: OVERDRAGELSE AF SKOVE

Også her skal overdragelse ske til lavest mulig værdi.

Overdrageren bør - inden for rammerne af "god skovdrift" jfr. skovlovens § 1- undlade at hugge i skoven og bør foretage alle nødvendige tilplantninger og kulturarbejder mv. for egen regning, så skovene overdrages i bedst mulig stand til erhververen, der herefter kan opnå et forbedret afkast af skovdriften. Beholdninger af skovet træ medfølger normalt ikke i overdragelsen.

I visse generationsskifter har overdrageren forpagtet skovene. Der er ingen lovmæssige begrænsninger herfor i skovloven. Skovforpagtninger er sjældne, og der er derfor ikke sædvanlige takster pr. ha. som ved landbrugsforpagtning. Det må antages, at en forpagtningsafgift, afhængig af skovens bonitet, på kr.4-6.000 pr. ha. og afholdelse af ejendomsskatter, er rimelig og ikke anfægtes. Fordelen er, at overdrageren - nu som forpagter - kan tilgå det forpagtede med varsomhed og beskeden hugst. Herved stiger skovens værdi for erhververen, og denne modtager forpagtningsafgiften.

På visse godser (de tidligere len, stamhuse og majorater) blev der i forbindelse med lensaflysningen foretaget majoratsnotering iht. lovens § 5, der bestemmer at "samlede skovstrækninger" skal holdes samlet under samme ejer, og kun kan deles efter tilladelse fra Lensnævnet.

Disse skove kan i dag heller ikke deles uden samtykke, men nu fra Miljø- og Fødevarerministeriet (skovloven § 7.stk. 2). Deling kan være relevant, hvis det i forbindelse med generationsskiftet er nødvendigt at afhænde en skov, for at skaffe kapital til betaling af afgifter, eller hvis der kun overdrages dele af skovdistriktet, dvs. et glidende generationsskifte. Majoratsnoteringen på det fradelte areal ophæves, og erstattes af notering af fredsskovspligt (findes allerede) i matriklen.

Der gives normalt dispensation til sådanne delinger, især hvis der er tale om skovparter, der ikke er sammenhængende, og som hver for sig er bæredygtige skovejendomme efter delingen.

Huse i skoven medfølger, og det er en værdimæssig fordel, at der er en beboelse. Skovloven er meget restriktiv med hensyn til etablering af nye boliger i skove. Gamle fundamentet i flere skove er bevaret, for at der senere kan argumenteres for, at der består en byggeret.

VEDERLAG

KAPITEL 11: OVERDRAGELSESSUMMENS STØRRELSE OG ELEMENTER

Som flere gange nævnt, tilstræbes det at gøre overdragelsessummen mindst mulig for at spare gaveafgift. Gaveafgiftens størrelse er dog ikke kun afhængig heraf, men også af hvilke andre bestanddele der indgår i overdragelsessummen.

Det er det, dette kapitel handler om.

Reglerne om værdiansættelse af aktiver og passiver i dødsboer og ved gaveafgiftsberegning findes i "værdiansættelsescirkulæret" nr. 185 af 17. november 1982 der indeholder +-15% reglen, som har været en betryggende rettesnor i årevis. Den gælder stadig for ejendomme med hidtidige ejendomsvurderinger. Reglen afløses af cirkulære nr. 9792 af 27. september 2021, der indfører en +- 20% regel gældende for nye ejendomsvurderinger, der forventes at overstige de hidtidige vurderinger.

Hensigten med disse regler er, at give parterne og deres rådgivere rimelig vished for, at de værdier, der overdrages til, også vil blive godkendt af myndighederne. Det har virket godt i årevis og har givet tryghed og forudsigelighed. Imidlertid er der rokket herved, dels i nyere domspraksis og direkte udtrykt i 2021 cirkulæret, der bestemmer, at skattemyndigheden kan ændre værdiansættelsen, hvis der foreligger "særlige omstændigheder". Fra domspraksis kan som "særlige omstændigheder" nævnes: Kort ejertid før overdragelse, at en ejendom er købt dyrt og kort efter overdrages til lav værdi, at realkreditbelåning er baseret på langt højere værdi, og at der i forbindelse med generationsskiftet også ydes væsentlige gaver eller arveforskud til andre børn end erhververen.

For godserne med den lange ejertid, må det som hidtil forventes, at værdiansættelse inden for +- 15% eller +- 20% vil blive godkendt, men usikkerheden er vokset efter de nye regler. Det understreger behovet for at tage skatteforbehold for værdiansættelsen, se kapitel 17.

I alle godser er der realkreditlån. Disse overtages af erhververen, når realkreditinstituttet har godkendt denne som ny debitor, og frigjort overdrageren for dennes hæftelse. I skødet indgår disse lån med den nominelle restgæld, men i gaveafgiftsberegningen optages gælden til kursværdien af de underliggende obligationer.

Generationsskiftet er en god anledning til at vurdere, om realkreditlåningen er optimal og tilpasset godsets fremtidige økonomi. Det har måske ikke været i overdragerens fokus i flere år. Derfor foretages der ofte fornuftige låneomlægninger.

Lån med tilknyttede renteswaps viste sig, ved de stadig faldende renter at have uforudsete negative konsekvenser, og kunne resultere i krav om inddækning af den negative markedsværdi. Derfor blev disse lån og de hermed forbundne risici ofte holdt udenfor ved overdragelsen eller indfriet, for at skåne erhververen herimod.

Rentestigningen fra foråret 2022 og frem har dog reduceret problemet med negativ værdi, men i de foregående ca. 10 år var usikkerheden og konsekvenserne alvorlige for mange godser og virksomheder. Hertil kom uenighed mellem låntagere og långivere, om den korrekte opgørelsesmetode af den negative markedsværdi. Herom føres adskillige retssager.

Til finansiering af den løbende drift har godset en kassekredit i sit pengeinstitut. Saldoen varierer efter årstiden, og er typisk positiv, efter at høsten er solgt. Da overdragelsen bør ske før høst, se kapitel 15, er saldoen typisk negativ ved overdragelsen, og indgår som en del af erhververens berigtigelse af købesummen. Også her med debitorskifte.

Som nævnt ovenfor, er det sædvanligt, at der som led i overdragelsen sikres overdrageren og dennes ægtefælle livsvarig boligret.

I kapitel 12 uddybes dette og beskatningen heraf.

En væsentlig del af købesummen bør berigtiges ved at erhververen udsteder et eller flere anfordringsgældsbreve til overdrageren. Disse kan forrentes, men kan også være rentefri og afdrages ikke, men det skal være et vilkår, at kreditor når som helst kan opsige gældsbrevet til hel eller delvis indfrielse med højst 30 dages varsel, og at gældsbrevet under alle omstændigheder forfalder ved kreditors død. Sådanne gældsbreve indgår i berigtigelse af købesummen til parikurs, og er derfor fordelagtige, hvis overdragerens økonomi er robust nok til at undvære de årlige ydelser. Hvis ikke, kan ændring af rentebestemmelsen i gældsbrevet eller finansiering ved erhververens optagelse af realkreditlån og udbetaling af nettoprovenuet til overdrageren som delvis afdrag på gældsbrevet være en mulighed.

En mindre del af købesummen f.eks. 3-5 % kan berigtiges ved kontant mellemregning, som giver overdrageren en bekvem trækingsret på dennes konto på godskontoret.

KAPITEL 12: BOLIGRET OG APANAGE

Boligretter kan være vederlagsfri eller mod betaling af leje.

I begge tilfælde tages udgangspunktet i den leje, der må forventes godkendt af afgiftsmyndighederne.

Hvis boligretten for overdrageren og dennes ægtefælle skal indgå som en del af overdragelsessummen, kan denne opgøres således: Hvis "lejen" eksempelvis er kr. 100.000 årligt, beregnes værdien af denne brugsnydelse ud fra en tabel i bekendtgørelse fra skatteministeriet nr. 1300 af 13/12/2021. Hvis manden er 70 år og kvinden 68 år, er kapitalisationsfaktoren 15,84. Boligrettens kapitaliserede værdi er herefter kr. 1.584.000.

Der er både fordele og ulemper ved kapitaliseret boligret. Fordelen er, at forpligtelsen og dermed gælden bortfalder ved længstlevende nyders død, uden at der skal betales bo- eller gaveafgift af kapitalværdien.

Ulempen (risikoelementet) er, at forpligtelsen kan være byrdefuld, hvis boligretten består længere end statistisk forudsat.

Det kan også mellem parterne aftales, at overdrageren betaler en årlig leje af den nævnte størrelse. Her er der ingen kapitalisering, og risikoelementet bortfalder. Det gør kapitalværdien som betalingsmiddel også.

Uanset hvilken løsning der vælges, bør det aftales, at al vedligeholdelse betales af godset.

Efter samme princip som ved kapitalisering af boligret, kan erhververen som en del af købesummen tillægge overdrageren og dennes ægtefælle en livsvarig apanage. Også her sker der kapitalisering. Hvis den årlige ydelse f.eks. er kr. 250.000 og ganges med kapitaliseringsfaktoren som i eksemplet ovenfor er 15,84, indgår summen kr. 3.960.000 som en del af købesummen. Om det er fordelagtigt må afvejes overfor renten på et realkreditlån eller et rentefrit anfordringsgældsbevis - og overfor parternes respektive økonomiske forhold. Fordelen er dog også her, at gælden bortfalder ved længstlevende nyders død uden bo- eller gaveafgift.

Boligret og apanage er skattepligtige hos modtageren og fradragsberettigede hos yderen på følgende - usædvanlige - måde: Da ydelserne er vederlag i et gensidigt bebyrdende kontraktforhold og kapitaliseres, skal begge parter føre en saldo over den kapitaliserede værdi, som år for år reduceres med de årlige ydelsers nominelle værdi. Så længe saldoen er positiv, beskattes de årlige ydelser ikke. Når saldoen "går i nul", skal modtageren beskattes af de årlige ydelser. For yderen gælder, at der ikke er fradragsret for de ydelser, der modsvarer saldoens værdi. Når saldoen er nedskrevet til nul, har yderen fradragsret for ydelserne i sin skattepligtige indkomst.

KAPITEL 13: GAVEELEMENTER I OVERDRAGELSEN

Udover den betydelige afgiftsfrie "gave", der ligger i, at aktiverne overdrages billigst muligt, skal der i overdragelsen af alle aktiver indbygges afgiftspligtige gaver. Det er betingelsen for, at få værdiansættelserne godkendt af skatte- og afgiftsmyndighederne.

Gaveafgiften ved overdragelse til livsarvinger er 15% (med et afgiftsfrit bundbeløb på kr. 71.500 i 2023). Overdrageren bør betale gaveafgiften, da denne betaling ikke anses for en gave til erhververen jfr. boafgiftslovens § 25.

Skødet skal "stemples" med en tinglysningsafgift på 0,6% af overdragelsessummen, men forhøjet, så de faste ejendomme ved beregningen indgår med ejendomsværdien (ikke minus 15% eller 20%). Hvis afgiftsgrundlaget f.eks. er kr. 100.000.000 er tinglysningsafgiften kr. 600.000. Dette beløb, der skal betales under alle omstændigheder, kan dog fuldt ud modregnes i gaveafgiften. Det betyder, at der kan ydes en gave på kr. 4.000.000 uden at dette udløser gaveafgift, og beløbet indgår som en del af købesummen.

De udarbejdede drifts- og likviditetsbudgetter på basis af de ovenstående elementer, viser hvor meget der i øvrigt mindst er behov for, at overdrageren yder som gave. Dette beløb skal der betales gaveafgift af. Det er sædvanligt, at overdrageren i familieoverenskomsten forpligter sig til i følgende år, at yde yderligere gaver, i det omfang godsets økonomi nødvendiggør dette.

I de dokumenter, der omhandler løsøre, dvs. indbo og maskiner mv. skal der også indgå et gaveelement, for at få værdiansættelsen forelagt for og godkendt af afgiftsmyndigheden. Stemples med 1 promille.

KAPITEL 14: BEREGNING OG BETALING AF GAVEAFGIFT

I det følgende vises den blanket fra skat, der skal benyttes ved anmeldelse og beregning af gaveafgift.

Den er medtaget, fordi den udmærket illustrerer, hvordan alt det foregående, og passivposter der omtales nedenfor i kapitel 16, komprimeres og udmøntes i konkrete tal.

Som det fremgår af informationer sidst i blanketten, skal gaveanmeldelsen indsendes senest den 1. maj året efter, at gaven er modtaget, og gaveafgiften skal betales samtidig med indsendelsen.

Det er en konkret afvejning, om der skal indsendes og betales straks, eller først ved fristens udløb.

Timing af overdragelsen - gaven - kan give op til et års kredittid.

Skat har 6 måneder til at efterprøve værdiansættelserne. Fristen løber først fra modtagelse af gaveanmeldelsen. Hvis der er rimelig vished om at værdiansættelserne holder, kan sen indsendelse likviditetsmæssigt være fornuftig. Hvis usikkerhed, er der behov for afklaring tidligst muligt.

Overtagelsestidspunktet har også betydning for disse afvejninger.

Gaveafgift/Andre gaver end kontanter

Skattestyrelsen
Nykøbingvej 76
Bygning 45
4990 Sakskøbing

Anmeldelse af gaveafgiftspligtige gaver i henhold til lov om afgift af dødsboer og gaver

1. Giver og modtager	Giver	Modtager
Efternavn		
Fornavn(e)		
Adresse		
Postnr. og by		
Personnummer	_____.____.	_____.____.
Telefonnummer		
2. Slægtskab	Gavemodtager er givers:	
3. Dokumenter	Er der oprettet dokumenter angående gaven/gaverne? ☐ nej ☐ ja, kopier af dokumenter vedlægges (fx gavebrev, gældsbreve, tinglyst skøde, overdragsaftale, vedtægter, beregninger mv.), helst uden hæfteklammer, da Skattestyrelsen skanner al indgående post	
4. Gavetidspunkt	I hvilket kalenderår er gaven/gaverne ydet?	
5. Tidligere gaver	Er der ydet gaver mellem parterne tidligere i kalenderåret? ☐ nej ☐ ja	
6. Bemærkninger	Eventuelle yderligere oplysninger, herunder navn og adresse på parternes eventuelle repræsentant. Meddelelser om sagens gang, ønsker om mere materiale og afgørelse sendes af Skattestyrelsen til repræsentanten:	

Opgørelse af gaven/gaverne (opføres med handelsværdien på overdragelsestidspunktet)

7. Gavens art og størrelse	Dato for gavens ydelse	kr.
1	Konter	
2	Eftergivelse eller indfrielse af gæld	
3	Værdipapirer (specifikation vedlægges)	
4	Løsøre	kr. _____
	a. Inventar og maskiner	_____
	b. Besætning (specifikation vedlægges)	_____
	c. Varelager	_____
	d. _____	_____
5	Fast ejendom, matr. nr. (overdragelsesaftale vedlægges)	
6	Andet (specifikation vedlægges)	
	I alt	
7	Herfra trækkes modydelse, herunder overtagne gældsforpligtelser (specifikation vedlægges)	+
Gavebeløb (overføres til afgiftsberegningen nedenfor)		
8. Gaveafgiftsberegning	Gavebeløb (fra rubrik 7)	
	Afgiftsfrit bundbeløb	+
	Evt. passivpost (specifikation vedlægges)	+
	Afgiftsgrundlag	
	Gaveafgift heraf	kr. _____
	+ evt. tinglysningsafgift (ikke fast afgift - dokumentation vedlægges)	
	Gaveafgiften skal betales til Skattemyndigheden samtidig med indsendelse af denne anmeldelse	I alt
9. Henstand	Valg af henstand med betaling af gaveafgift vedrørende aktier og erhvervs-virksom med skattemæssig succession, som er overdraget den 1. januar 2020 og senere	☐ ja
10. Underskrift	Giver dato og underskrift	Modtager dato og underskrift
	_____	_____

Hvornår skal I sende gaveanmeldelsen og betale gaveafgiften – og hvordan?

Bemærk! Blanketten må kun bruges til at anmelde gaver givet til personer nævnt i [boafgiftslovens § 22](#).

Du kan som gavegiver kun give gaver af egen bodel.

I skal kun sende gaveanmeldelsen, hvis modtager inden for et kalenderår har fået gaver fra samme giver, der tilsammen er større end det afgiftsfrie bundbeløb, som I kan se [her](#) under fanebladet "Gaver". Gaveanmeldelsen skal være underskrevet af både giver og modtager, og I er også begge ansvarlige for, at gaven bliver anmeldt.

Fristen for at anmelde en afgiftspligtig gave og betale gaveafgiften heraf er den 1. maj året efter, at gaven er modtaget. Gaveafgiften skal betales og modtages hos Skattemyndigheden samme dag, som gaveanmeldelsen er indsendt. Betales og anmeldes der for sent, skal der betales renter. Skattemyndigheden opkræver renterne særskilt.

Bemærk! Hvis enten giver eller modtager dør, efter at gaven er givet, er fristen som hovedregel senest otte uger efter dødsfaldet.

Modtageren hæfter for gaveafgiften. Hvis modtageren ikke betaler, hæfter giveren solidarisk.

Skal du betale gaveafgiften, er det nemmest at betale den via din netbank. Brug indbetalingskort med kortart-kode +73 og kreditornummer 8140 6731. Skriv i oplysningsfeltet, at betalingen er gaveafgift, og oplys givers og modtagers CPR-numre. Du kan også betale gaveafgiften i dit pengeinstitut til vores kreditornummer 8140 6731. Oplys også her at betalingen er gaveafgift og påfør givers og modtagers CPR-numre.

Bemærk! Skal gaveafgiften betales fra udlandet, skal den indbetales til:

Danske Bank
Kontohaver: Skatteforvaltningen
IBAN: DK72 0216 4069 0628 81
SWIFT/BIC-kode: DABADKKK

Oplys også her at betalingen er gaveafgift og påfør givers og modtagers CPR-numre.

Vi behandler som regel sager om gaveafgift inden for 6 måneder. Hvis vi skal bruge yderligere materiale, kontakter vi din repræsentant eller dig. Vi kan ændre værdiansættelsen, inden for 6 måneder efter at vi har modtaget gaveanmeldelsen. Når din sag er færdigbehandlet, modtager du et godkendelsesbrev eller en afgørelse.

Frdrag for tinglysningsafgift

Der kan være fradrag for dele af eller hele den variable tinglysningsafgift. Reglerne er beskrevet nærmere i boafgiftslovens § 29, stk. 2.

Henstand med betalingen af gaveafgiften

Afdragsordning/henstand kan gives for den del af gaveafgiften, der vedrører overdragelse af aktier og erhvervsvirksomhed med skattemæssig succession og er gældende for overdragelser, der sker den 1. januar 2020 og senere. Afdrag kan ske over en periode på op til 30 år og skal være med lige store årlige afdrag. Henstandsbeløbet forrentes.

KAPITEL 15: OVERDRAGELSESTIDSPUNKT OG OVERTAGELSESDAG

Ved parternes underskrivelse af overdragelsesdokumentet og øvrige aftaler i forbindelse med generationsskiftet, er overdragelsen en realitet, og bindende også i afgiftsmæssig henseende.

Dette udelukker imidlertid ikke, at den faktiske og økonomiske overtagelsesdag fastsættes til en tidligere eller senere dato end underskriftstidspunktet. Pr. denne dato skæres indtægter og udgifter i refusionsopgørelsen.

Se om afgiftsmæssig timing før eller efter 1. maj ovenfor, kapitel 14.

Overdragelsen bør alt andet lige ske efter tilsåning og markarbejde, men før høst. Herved opnås, at erhververen får høstindtægten, medens overdrageren har afholdt udgifterne. Dette har alene skatte - men ikke gaveafgiftsmæssige virkninger. Da erhververen sjældent har positiv skatteevne i flere år efter overdragelsen, udløser denne fordel sjældent skat. Hertil kommer, at overdrageren efter overdragelsen ofte vil have positiv skattepligtig indkomst, og derfor kan modregne udgifterne heri.

SKAT

KAPITEL 16: PASSIVPOST, SKAT OG FORFALD-PR-ÅR

I forbindelse med generationsskiftet udløses som udgangspunkt avancebeskatning for overdrageren af værdistigninger på de overtagne aktiver og af genvundne afskrivninger på disse. Det likviditets dræn dette kan udløse, vil i de fleste tilfælde umuliggøre overdragelsen.

Imidlertid kan beskatning undgås ved, at erhververen succederer (indtræder) i overdragerens skattemæssige stilling. Dvs. at skatten ikke skal betales ved overdragelsen, men først ved erhververens eventuelle salg (eller delvise salg). Succession kan ske i flere generationer, og det er af nødvendighed sædvanen.

Det betyder også, at den oprindelige skattemæssige anskaffelsessum kan være endog særdeles lav.

Erhververen kan vælge kun at succedere i visse aktiver, og kan vælge f.eks. ikke at succedere i afskrivninger. Revisors beregninger viser, om det er skattemæssigt fordelagtigt for parterne, at der succederes eller ikke succederes, hvilket kan være tilfældet, hvis overdrageren har et skatteunderskud, der kan absorbere de skattepligtige avancer eller dele heraf.

Som kompensation for, at erhververen overtager overdragerens skattemæssige stilling, indregnes og fratrækkes en passivpost ved beregning af den gaveafgiftspligtige værdi. Passivposten udgør 30% af den skattepligtige fortjeneste, overdrageren skulle være beskattet af, hvis aktiverne i stedet var solgt til markedsværdi i fri handel, eller var overdraget uden succession. Hvis passivposten eksempelvis er på kr. 4.000.000, og den samlede gave er kr. 10.000.000 beregnes gaveafgiften med 15% af differencen kr. 6.000.000 og udgør kr. 900.000.

Ulempen for erhververen er, at den latente skattebyrde kun kompenseres delvis ved passivposten, at der fremkommer en betydelig avance ved salg eller delsalg og at afskrivningsgrundlaget er langt lavere end den reelle værdi.

Imidlertid skal der sjældent sælges.

Der kan succederes i dele af overdragerens virksomhedsskatteordning herunder i konto for opsparet overskud. Uddybes ikke nærmere her.

Der kan ikke succederes i overdragerens eventuelle underskud, men dette kan fremføres til modregning i dennes fremtidige skattepligtige indkomst, eller anvendes til at absorbere dele af de skattepligtige avancer.

Der kan ikke succederes i overdragerens uudnyttede saldo efter forfald-pr-år reglen, der administreres og beregnes af BYFO, men erhververen opbygger en ny saldo, og får efter reglen fradragsret for udgifter vedrørende de fredede bygninger, trods kort ejertid. Da godsets huse sjældent er fredede, er den optimale fremgangsmåde vedrørende disse, som beskrevet i kapitel 7 sidste afsnit.

Begge parterers skattemæssige stilling ændres væsentligt efter overdragelsen.

Erhververen overtager godsdriften og (positivt eller) negativt udkomme heraf. Erhververen har fradragsret for ydelserne vedrørende rentebærende gæld, og måske indtægter fra bortforpagtning til overdrageren. Men erhververen har næsten altid negativ skattepligtig indkomst i de første år.

Overdrageren vil ofte have positiv skatteevne efter overdragelsen.

Det er derfor ønskeligt, så vidt muligt at udligne dette uhensigtsmæssige misforhold i parternes fælles interesse.

Det kan ske ved de ovennævnte forpagtninger (hvor forpagtningsafgiften er i den høje ende) ved rentefrie anfordringsgældsbreve, og ved at overdrageren successivt giver yderligere kontantgaver, der reducerer dennes formue og afkastet heraf, og styrker erhververens økonomi.

KAPITEL 17: SKATTEFORBEHOLD

Selvom alle beregninger af overdragelsessummer og værdiansættelser af aktiver og passiver er foretaget med stor grundighed og i overensstemmelse med bestemmelserne i "værdiansættelsecirkulærene", se kapitel 11, kan det ikke udelukkes, at disse mod forventning ikke godkendes af skatte- og afgiftsmyndighederne, eller at de skattemæssige konsekvenser viser sig at være anderledes end forudsat.

For at gardere parterne herimod bør der samtidig med overdragelsesdokumenterne underskrives tillægsaftaler, der indeholder "skatteforbehold".

Disse giver parterne ret til om nødvendigt, at ændre købsvilkårene. Herunder dele af købesummen, kontant regulering, udstedelse af anfordringsgældsbrev og/eller ved ydelse af gave efter nærmere aftale mellem parterne. Eller i yderste fald ret til at hæve overdragelsen helt eller delvis, således at parterne stilles som om den aldrig var indgået.

Forbeholdet bestemmer også, at stillingtagen til myndighedernes eventuelle anfægtelser fra parternes side kan afvente, at myndighederne får medhold ved Landsskatteretten, eventuelt de almindelige domstole.

Tillægsaftaler med skatteforbehold er godkendt og velkendt af skatte- og afgiftsmyndighederne. Tillægsaftalerne bør medsendes til disse samtidig med, at overdragelsesdokumenterne fremsendes. Det er ikke et svaghedstegn, men udtryk for grundighed.

DOKUMENTER

KAPITEL 18: DOKUMENTER VEDRØRENDE GENERATIONSSKIFTE

Dokumentsamlingen omfatter normalt:

1. Skøde vedrørende de faste ejendomme.
2. Købekontrakt vedrørende maskiner og driftsmidler.

Hvis godset er i selskabseje, se kapitel 19 og 20, overdrages kapitalandele, der omfatter disse aktiver.

De øvrige dokumenter nedenfor oprettes i begge tilfælde:

3. Købekontrakt vedrørende indbo mv.
4. Anfordringsgældsbreve.
5. Forpagtningskontrakt (hvis forpagtning aftales).
6. Familieoverenskomst.
7. Testamente for overdrageren, eller tillæg til bestående.
8. Testamente for erhververen.
9. Ægtepagt for erhververen.
10. Gaveanmeldelse.
11. Tillægsaftaler med "skatteforbehold"
12. Skema efter landbrugsloven.
13. Livs- og ulykkesforsikring.

Til de enkelte dokumenter bemærkes:

SKØDE. Her anføres de overdragne ejendommers matrikelnumre. På enkelte godser kan det fylde 10 sider. Derfor er det en god ide, at afstemme med tinglysningsingen, at oplistningen er korrekt før tinglysning. Skødet indeholder kort beskrivelse af bestemmelse om boligret og apanage, hvis disse kapitaliseret, detaljerne indeholdes i familieoverenskomsten. Kan begæres lyst servitutstiftende. Der indsættes også en kortfattet bestemmelse om, at der gælder begrænsninger i ejerens ret til at sælge ejendommene. Det bringer

erhververe i "ond tro", men de detaljerede omsætningsbegrænsninger, se kapitel 4, bør kun indeholdes i familieoverenskomsten. Bortset herfra er skødet indhold ikke usædvanligt.

KØBEKONTRAKTER. Er sædvanlige købekontrakter, dog at der som nævnt i kapitel 13 sidste afsnit, skal indgå og vises, at en del af købesummen berigtiges som gave. De bagved liggende officielle vurderinger vedhæftes som bilag.

ANFORDRINGSGÆLDSBREV. Se hovedindhold kapitel 11 næstsidste afsnit.

FORPAGTNINGSKONTRAKTER er sædvanlige, og indeholder ikke specifikke familiebestemmelser, da det er vigtigt, at de fremstår på markedsvilkår, om end fordelagtige for bortforpagteren.

FAMILIEOVERENSKOMST, TESTAMENTER OG ÆGTEPAGT. Der bør, som flere gange nævnt, i tilslutning til generationsskiftet oprettes en privat og fortrolig familieoverenskomst, der beskriver de af parternes rettigheder og pligter mv. der ikke indeholdes i skødet og andre dokumenter, ligesom familieoverenskomsten i en præambel nøje bør forklare og præcisere forudsætningerne for overdragelsen.

Her indeholdes også de detaljerede begrænsninger i erhververens ret til at sælge i en årrække efter overdragelsen, se kapitel 4.

Boligrettigheder beskrives i detaljer.

Et vigtigt sikkerhedsnet for erhververen er overdragerens løfte om at give yderligere gaver, hvis godsets økonomi ikke er som forudsat i beregningerne, der lå til grund for overdragelsen. Modsat bør der også aftales en (moralsk) forpligtelse for erhververen til i nødvendigt omfang at støtte overdrageren og dennes ægtefælle økonomisk, hvis opretholdelse af deres rimelige levestandard nødvendiggør det.

For at gardere godset mod deling i tilfælde af at erhververen bliver skilt eller dør, aftales det i familieoverenskomsten, at erhververen skal oprette ægtepagt om fuldstændigt særeje, eller måske efter en vis årrække, kan bestemme skilsmisssæreje i sit ægteskab.

Det er også en betingelse, at erhververen skal oprette testamente hvori det bestemmes, hvem der skal arve godset ved erhververens død, kombineret med, at erhververens ægtefælle meddeler fuldstændigt arveafkald vedrørende godset. Til gengæld kan der tillægges ægtefællen boligret, eventuel apanage og en kontant arv. Varigheden og størrelsen heraf afhænger ofte af ægteskabets længde.

Overdrageren forpligter sig også til at oprette testamente eller tillæg til det bestående testamente, hvor der tages stilling til, om erhververen skal arve yderligere eller give arveafkald og navnlig hvem der skal arve, hvis erhververen dør før eller samtidig med overdrageren (skal afstemmes med erhververen, så det er den samme person, der er indsat af dem begge). Hvis der i forbindelse med overdragelsen er udstedt anfordringsgældsbeholdning, bør dette tillægges erhververen, (modregnes som arvingsgæld).

Familieoverenskomsten indeholder også eventuelle bestemmelser om ret for erhververens søskende til faciliteter på godset. Sådanne bør dog ikke være unødigt forpligtende for erhververen, og eventuelt kun være tidsbegrænsede.

I overenskomsten tilsiger parterne hinanden, at enhver uoverensstemmelse skal søges løst i mindelighed, eventuelt ved at der udpeges en eller to personer, der nyder parternes tillid, til at mægle. Lykkes dette ikke aftales ultimativt voldgiftsbehandling. Sådanne tvister skal holdes fortroligt, og skal derfor ikke for de almindelige domstole.

GAVENAMELDELSE. Se kapitel 14.

SKATTEFORBEHOLD. Se kapitel 17.

SKEMA EFTER LANDBRUGSLOVEN:

Personers erhvervelse af en landbrugsejendom ved familie handel

Dette skema anvendes ved overdragelse til ejeres ægtefælle, samlever, søskende, søskendebarn og svigerbarn eller beslægtet med ejeren i ret op- eller nedstigende linje. Det betyder, at dette skema kun kan anvendes af fysiske personer. Der skal laves et skema pr. erhverver, og det skal angives, hvor stor en andel man erhverver.

Dette skema skal ikke anvendes i forbindelse med arv.

Erklæringskemaet sendes til: landbrugsloven@lbst.dk

1. Oplysninger om erhververen

Fulde navn	CPR-nr.
Nuværende adresse	E-mail

2. Oplysninger om den landbrugsejendom, som erhverves

Kommune	Matr.nr. og ejerlav
Adresse	Postnummer og by
Areal (Er ejendommen under udstykning, vedlæg skematisk redegørelse fra landinspektøren)	

3. Oplysninger om erhvervestidspunktet

(Dato for opfyldelse af bopælspligten regnes fra tidspunktet for indgåelse af bindende aftale om købet og ikke fra overtagelsesdagen)

Datoen for <u>hvornår</u> den bindende aftale er indgået, f.eks. hvornår købsaftalen er underskrevet.
---

4. Er ejendommen som erhverves en landbrugsejendom uden beboelse? (Sæt et X)

Jå (fortsæt til punkt 5)

Nej (fortsæt til punkt 6)

5. Angiv hvilken landbrugsejendom med beboelse som den bygningsløse landbrugsejendom ejes sammen med

(Vær opmærksom på, at der skal være ens ejerforhold på ejendommene) (fortsæt til punkt 6)

Matr.nr. og ejerlav	Adresse, postnummer og by
---------------------	---------------------------

6. Erklæring om erhvervelse af hele landbrugsejendommen eller en andpart (sæt et X)

(Vær opmærksom på, at mindst én andpartshaver skal eje mindst 1/5 for at kunne opfylde landbrugslovens regler. Erhverver du under 1/5 af landbrugsejendommen, kræver det kun vores tilladelse, hvis du allerede nu ejer en del af landbrugsejendommen.)

A. Jeg køber selv hele landbrugsejendommen (fortsæt til punkt 8)

B. Jeg køber en andpart i landbrugsejendommen (angiv andpartens størrelse nedenfor)

Andpartens størrelse i pct.: _____ % (fortsæt til punkt 7)

7. Fordelingen af den resterende del af ejendommen ved erhvervelse af en andpart

(udfyldes kun hvis de/det indsendte skema/skemaer ikke udgør 100 %)

A. Jeg er herefter enejer af ejendommen. (Fortsæt til punkt 8)

B. Den resterende andpart beholder nuværende ejer/ejere, som er: (Fortsæt til punkt 8)

C. Den resterende andpart erhverves af andre andpartshavere med følgende fordeling:

Navn Anpartens størrelse i pct.

Navn Anpartens størrelse i pct.

Navn Anpartens størrelse i pct.

Navn Anpartens størrelse i pct. (Fortsæt til punkt 8)

8. Oplysning om familierelation (sæt X) (fortsæt til punkt 9)

Jeg erklærer, at:

- jeg er ejerens ægtefælle, samlever, bror, søster, søskendebarn, svigerbarn eller beslægtet med ejeren i op- eller nedstigende linje,
- ejeren eller dennes ægtefælle har haft tinglyst skøde på landbrugsejendommen i mindst 8 år,
- ejeren har opfyldt bopælspligten,
- ejendommen ikke har været suppleret i de sidste 8 år.

(Hvis disse betingelser ikke er opfyldt, skal skemaet vedrørende erhvervelse i fri handel benyttes)

9. Opfyldelse af bopælspligten (sæt et X)

☐ A.	Jeg har eller vil tage fast bopæl på landbrugsejendommen eller på en anden landbrugsejendom, som jeg ejer eller er medejer af, inden 2 år efter erhvervelsen (fortsæt til punkt 10 og/eller punkt 13)
☐ B.	En fysisk person har eller vil tage fast bopæl på landbrugsejendommen eller en anden landbrugsejendom, som jeg ejer eller er medejer af, inden 2 år efter erhvervelsen (fortsæt til punkt 10 og/eller punkt 13) <u>Jeg erklærer med min underskrift, at jeg er indført i med, at jeg kun må opholde mig på landbrugsejendommen i forbindelse med driften og at det er hele beboelsesbygningen som udlejes.</u>
☐ C.	Jeg har eller vil tage fast bopæl på en landbrugsejendom, som min samlever/ægtefælle ejer eller er medejer af, inden 2 år efter erhvervelsen (fortsæt til punkt 10 og punkt 11)
☐ D.	En anden anpartshaver ejer en anpart på mindst 1/5 eller derover i landbrugsejendommen og vil opfylde bopælspligten på landbrugsejendommen eller en anden landbrugsejendom, som han/hun ejer (fortsæt til punkt 10 og/eller punkt 13)

10. Oplysninger om den anden landbrugsejendom, hvorfra bopælspligten opfyldes (fortsæt til punkt 11 og/eller 13)

Matr.nr. og ejerlav	Adresse, postnummer og by
---------------------	---------------------------

11. Oplysninger om samlever/ægtefælle (fortsæt til punkt 13)

Fulde navn	CPR-nr.
------------	---------

12. Jeg har brug for en særlig tilladelse, fordi: (sæt et X)

☐ A.	At der endnu ikke er en lejer til at opfylde bopælspligten (fortsæt til punkt 13)
☐ B.	At der kun udlejes en del af beboelsesbygningen (Vedlæg redegørelse for, hvad resten af beboelsesbygningen skal anvendes til) (fortsæt til punkt 13)
☐ C.	At beboelsesbygningen skal istandsættes eller genopføres. (Vedlæg redegørelse herfor og oplys dato for, hvornår bopælspligten forventes opfyldt) (fortsæt til punkt 13)
☐ D.	At ejendommen har været i slægtens eje i mindst 3 generationer og 75 år (Vedlæg dokumentation herfor) (fortsæt til punkt 13)
☐ E.	At beliggenhed, uddannelse, eller andre særlige grunde gør at det ikke muligt at opfylde bopælspligten inden 2 år efter erhvervelsen. (Vedlæg redegørelse og dokumentation herfor) (fortsæt til punkt 13)

13. Underskrift

Ved underskrift indstår erhververen for rigtigheden af oplysningerne under ansvar efter straffeloven:

Erhververs underskrift	Dato
Indsenders navn	

Registrering af personoplysninger

På vores hjemmeside kan du læse, hvordan vi behandler dine personoplysninger: <https://lbat.dk/persondata/>

Vejledning

Du kan finde [vejledning på vores hjemmeside](#)

Lovhævisning

Du kan finde [Bekendtgørelse om reglerne i lov om landbrugssejendomme nr. 961 af 6. maj 2022](#) på Retsinformation.dk.

Indsendelse

Er der ikke mulighed for at sende skemaet via mail, kan det sendes til:

Landbrugsstyrelsen
Pionér Allé 9
6270 Tønder

LIVS- og ULYKKESFORSIKRING. Hvis erhververen afgår ved døden indenfor en kortere årrække efter overdragelsen, kan et derefter følgende generationsskifte med nye afgifter være en voldsom belastning af godsets og familiens økonomi, og måske umuliggøre overdragelsen. Derfor er det ikke usædvanligt, at der træffes aftale om, at erhververens udpegede godsarving tegner en livs- og/eller ulykkesforsikring af passende størrelse på erhververens liv, naturligvis med dennes samtykke. Hvis erhververen dør og forsikringen er tegnet af arvingen som forsikringstager, tilfalder forsikringssummen denne afgiftsfrit. Det er en betingelse, at forsikringstageren betaler præmien.

SELSKABSFORHOLD

KAPITEL 19: SELSKABSEJE

Landbrugslovgivningen har været præget af flere hundrede års opfattelse og politik, der var baseret på "selvejet", dvs. at jorden ejes af en person, der selv driver den.

Indtil udgangen af 1956, kunne selskaber dog frit erhverve landbrugsejendomme. Ved landbrugsloven af 1957 blev dette forbudt. Forbuddet varede i 32 år indtil selskabseje - om end på en række betingelser - blev tilladt igen ved lovændringen, der trådte i kraft den 1. januar 1989.

Der var i de 32 år adskillige kræfter, der arbejdede for en liberalisering af loven, så selskabseje lige som i alle andre erhverv blev en ejerform, som frit kunne vælges, hvis dette passede ejeren bedst.

I et forsøg på at bryde isen, nedsatte daværende Tolvmandsforeningerne i 1987 en ekspertgruppe, "som skulle vurdere det hensigtsmæssige i at anvende supplerende ejerformer i landbruget og i givet fald skitsere et eller flere forslag".

Forfatteren var medlem af den 8 mand store arbejdsgruppe, der i august 1988 udkom med:

"Selskab eller Selveje" Debatoplæg om Landbrugets Ejerformer.

Her foreslog vi, at der med udgangspunkt i selskabslovgivningen skulle indføres ret til at erhverve landbrug i selskabsform, dog med visse betingelser i relation til "landmanden i selskabet" (vores opfindelse).

Efter opfordring fra de øvrige udvalgsmedlemmer dristede forfatteren sig til at give et bud på, hvordan en ny § i landbrugsloven kunne se ud. Resultatet blev følgende, her i original gengivelse dateret 03.08.1988 fra Debatoplægget:

NOTAT

**Overvejelser om ændringer i Landbrugsloven i forbindelse med
introduktion af landbrugsaktieselskaber**

(Ny § i Landbrugsloven § xx)

Stk. 1 Landbrugsaktieselskaber kan erhverve landbrugsejendomme eller anpartar i sådanne, når betingelserne i stk. 2 er opfyldt.

Stk. 2 Erhvervelse i henhold til stk. 1 er betinget af:

- 1) At selskabet er et aktieselskab, der er registreret i Erhvervs- og Selskabsstyrelsen.
- 2) At selskabet har en aktiekapital, der mindst svarer til 30 pct. af handelsværdien for den omhandlede ejendom på stiftelsestidspunktet.
- 3) Vedrørende selskabets aktier er det en betingelse:
  - a) at aktiekapitalen opdeles i A- og B-aktier,
  - b) at A-aktier har indtil ti stemmer pr. kr. 100, og B-aktier har en stemme pr. kr. 100,
  - c) at A-aktier repræsenterende mindst 51% af aktiekapitalens stemmer kun kan udstedes eller overdrages til én person (ankermann), der opfylder betingelserne i Landbrugslovens § 16, § 17 eller § 17a, eller til flere personer efter reglerne i § 18a,
  - d) at A- og B-aktier skal lyde på navn og ikke kan lyde på ihændehaver,
  - e) at de øvrige A-aktionærer ved A-aktieovergang har forkøbsret til ledige A-aktier i forhold til deres A-aktiebesiddelse,

Landbrugsministeriet vurderede sideløbende i "Bernsteinudvalget" også behovet for selskabseje. Der var fin kontakt med departementschef Nils Bernstein. Det resulterede (vistnok med inspiration fra vores) i landbrugslovens § 20.

I 2015 blev landbrugsloven liberaliseret, og kravet om "landmanden i selskabet" og "bestemmende indflydelse" bortfaldt. Det betyder, at stort set enhver kan stifte eller købe et landbrugsselskab eller kapitalandele heri. Tilbage er kun bopælskravet, se kapitel 7.

KAPITEL 20: GENERATIONSSKIFTE AF KAPITALANDELE I LANDBRUGSSELSKABER OG PENGETANK

Som nævnt i kapitel 1. er generationsskifte af aktier og anparter - i det følgende "kapitalandele" - transaktionsmæssigt langt nemmere end overdragelse af fysiske aktiver.

Det kræver i sin enkleste form "kun" en handelsnota.

Men så simpelt er det naturligvis ikke.

Her skal de samme overvejelser og beslutninger som ved fysisk overdragelse gøres og træffes: Hvem skal overtage, begrænsninger i råderet, bestemmelsesret, boligret, forpagtning mv.

Også her er opgaven at overdrage billigst muligt for at spare gaveafgift og skat.

Derfor er værdiansættelse af kapitalandelene afgørende, jo lavere værdi, jo billigere.

Udgangspunktet er at aktiverne i selskabet hver for sig skal optages værdien i handel og vandel. Der er imidlertid sjældent en sådan handelsværdi for unoterede kapitalandele, der måske aldrig har været handlet. Derfor er det nødvendigt, at beregne værdierne på anden holdbar måde, så det må forventes, at skattemyndighederne godkender værdiansættelsen og gaveafgiftsberegningen.

Der er normalt ikke goodwill værdi i et land- og skovbrugsselskab, så det ses der bort fra her.

Faste ejendomme udgør naturligvis den helt overvejende del af selskabets aktiver. Udgangspunktet for værdiansættelsen findes i TSS 2000-09 cirkulære, der bestemmer, at: " Den regnskabsmæssige post for ejendomme erstattes med den seneste kendte offentlige ejendomsvurdering. Eventuelle ombygningsudgifter udgifter tillægges dog, såfremt disse udgifter ikke er indeholdt i ejendomsvurderingen".

Indbo ejes normalt ikke af selskabet, og overdrages som beskrevet ovenfor i kapitel 8.

Maskiner og driftsmidler mv. indgår oftest til regnskabsmæssig værdi, da denne forventes at være et rimeligt udtryk for aktivernes handelsværdi, kan eventuelt underbygges med en ekstern vurdering, se kapitel 9.

I forbindelse med overdragelsen tages der også her skatteforbehold for værdiansættelserne og afgiftsberegningen, se kapitel 17.

Endvidere gælder ved overdragelse af kapitalandele samme behov for øvrige dokumenter mellem parterne som nævnt i kapitel 18 punkterne 3-13.

Skattemæssigt kan der også ved overdragelse af kapitalandele succederes, så erhververen indtræder i overdragerens skattemæssige stilling og anskaffelsessum - typisk meget lav. Også her kompenseres delvist med en passivpost, dog kun på 22% af den skattepligtige fortjeneste, da skat af kapital avancen er 42%.

En forudsætning for at kunne succedere i kapitalandele er, at selskabet ikke er en såkaldt "pengetank" i skattemæssig henseende.

Pengetank defineres af skat således:

" Et selskab er omfattet af pengetankreglen (passiv kapitalanbringelse), når 50 procent eller mere af selskabets indtægter ..... opgjort som gennemsnittet af de seneste 3 regnskabsår stammer fra fast ejendom, kontanter, værdipapirer eller lignende. eller

handelsværdien af selskabets (sådanne) ejendomme, kontanter, værdipapirer eller lignende enten på overdragelsestidspunktet eller opgjort som gennemsnittet af de seneste 3 regnskabsår udgør mindst 50 procent af handelsværdien af selskabets samlede aktiver"

Det er en stor udfordring for mange selskaber, at opfylde disse to betingelser, og sikre at selskabet ikke blot et enkelt år falder på den "forkerte" side.

Men her gælder for godser denne helt afgørende undtagelse:

Land- og skovbrugsejendomme anses ikke for passiv pengeanbringelse, uanset om de er bortforpagtet eller ej. Derfor er pengetankreglen reelt ikke et problem ved overdragelse af land- og skovbrugsselskaber, og uddybes ikke yderligere.

Det er en betingelse for succession, at der overdrages mindst 1 % af kapitalen, dette er derfor heller ikke et problem.

Selskabsformen er velegnet til glidende generationsskifter, hvor der successivt overdrages kapitalandele, efterhånden som selskabets og overdragerens økonomi muliggør dette. Retsforholdet mellem kapitalejerne reguleres i selskabets vedtægter suppleret med en ejerftale (aktionæroverenskomst), som indeholder i alt væsentligt det samme som familieoverenskomsten, se kapitel 18.

En vigtig mulighed ved selskabseje er, at kapitalandele kan overdrages til umyndige, uden at dette kræver tilladelse. Derfor kan overdragelsen ske langt tidligere, end tilfældet er ved selveje hvor kravet er 18 år. Da umyndige ikke må påtage sig gæld (uden dispensation), berigtiges overdragelsessummen ved gave.

For fuldstændighedens skyld nævnes også kort, den såkaldte A/B-model ved generationsskifte af kapitalandele.

Efter modellen opdeles selskabskapitalen i A- og B- kapitalandele hvor A-andelene (der kan være en lille % del af kapitalen, og ejes af overdrageren) har forlods udbytte ret, mens B-andelene (største del af kapitalen) ikke modtager udbytte. Det betyder, at B-andelene, der overdrages til erhververen har en ganske lav værdi ved overdragelsen. Når forlods udbyttet er betalt falder A-andelenes værdi, og kan overdrages gunstigt til erhververen.

Skattestyrelsen har imidlertid med virkning fra 28. februar 2021, i realiteten sat en stopper for modellen, da det nu er en betingelse, at B-andelene skal værdiansættes efter metoder for værdiansættelse af optioner.

Modellen er derfor næppe anbefalelsesværdig, og behandles ikke yderligere her.

ARV

KAPITEL 21: DØDSBOER OG OVERGANG VED ARV

Når en ejer dør uden at have overdraget godset i levende live, eller kun en del af dette, skal godset arveudlægges fra dødsboet.

Her gælder reglerne i arveloven, bestemmelserne i afdødes testamente og skattereglerne, navnlig boafgiftsloven. Landbrugsloven har alene et bopælskrav, som er let at opfylde, se kapitel 7.

I det følgende forudsættes det, at godset udgør den væsentligste del af boets formue, og at afdøde i sit testamente har begunstiget godsarvingen mest muligt, eventuelt kombineret med at de øvrige arvinger har givet helt eller delvist arveafkald, eller har fået arveforskud, mod at give arveafkald.

Også her gælder, at godset skal udlægges til den lavest mulige værdi, at arvingen kan succedere i afdødes skattemæssige stilling og at der som delvis kompensation herfor beregnes en passivpost.

Da enhver arving kan kræve, at boets aktiver optages til værdien i handel og vandel, kan der heri ligge en potentiel konflikt, hvis en arving kræver, at godset skal optages til handelsværdi, for at opnå, at den pågældende arvings procentuelle arvelod bliver væsentligt forøget. Et effektivt værn herimod er, at det i testamentet bestemmes, at den pågældendes arv i så fald reduceres til tvangsarvens minimum. Det virker.

En væsentlig del af udlægssummen berigtiges ved at godsarvingen overtager indestående pantegæld og udsteder gældsbreve eller påtager sig andet tilsvarende til boet, før der fremkommer den friværdi, der udgør arvelodden, hvoraf der skal beregnes boafgift.

Boafgiften udgør for livsarvinger ligesom gaveafgift 15%, (med et bundfradrag på kr. 321.700) af nettoarven. For ægtefæller er der ingen boafgift, for arvinger udenfor den nærmeste kreds, beregnes en tillægsafgift på 25%, så afgiftssatsen for disse er 36,25%. Passivposter fragår før afgiftsberegningen.

Da arveladeren og godsarvingen ikke i levende live har gennemført generationsskiftet, og dermed ikke har indgået de vigtige aftaler som er gennemgået ovenfor, bør arveladerens testamente være udførligt, og indeholde betingelser, som godsarvingen skal acceptere for at modtage sin arv.

Det er bobestyreren (tidligere benævnt eksekutor), som sammen med arveladeren har konciperet testamentet, der tager vare på gennemførelsen af afdødes testamentariske ønsker, og sikrer deres opfyldelse.

Bobehandlingen indledes med en skiftesamling, hvor alle arvinger er tilstede, og hvor bobestyreren læser testamentet op. Her træffes beslutning om den videre bobehandling i overensstemmelse med afdødes

bestemmelser. Der udstedes proklama i Statstidende, hvor eventuelle krav skal anmeldes inden 8 uger.

Der holdes yderligere skiftesamlinger efter behov, navnlig for at bobestyreren kan informere om status og om eventuelle uforudsete forhold eller krav mod boet, eller tvist mellem arvingerne, eller fortolkning af testamentsbestemmelser. Hvis sådanne ikke løses i mindelighed eller af bobestyreren, er det skifteretten, der træffer afgørelse.

Godset arveudlægges til godsarvingen ved et arveudlægsskøde (sker ofte som aconto udlæg for at holde godsdriften ude fra boets øvrige forhold), eller hvis godset er i selskabseje ved et overdragelsesdokument, og de tilhørende aftaler som krævet i testamentet underskrives af godsarvingen og bobestyreren på boets vegne.

Også her tages der skatteforbehold, se kapitel 17.

Dødsboet sluttet ved at bobestyreren udarbejder et boregnskab, der underskrives af alle arvinger, og indsendes til skat for skattekvittance. Boregnskabet, og en repartition der viser arvens fordeling, indsendes herefter til skifteretten, der påser, at boet er korrekt opgjort i henhold til arveloven og testamentets bestemmelser.

Med skifterettens godkendelse er boet sluttet og arvelodderne kan uddeles, ofte er godset som nævnt aconto udlagt under bobehandlingen.

SUPPLEMENTER

KAPITEL 22: FONDE OG LENS AFLØSNINGEN

Indtil 1. januar 1985 var fonde i alt væsentligt alene reguleret af mangeårig sædvane og stifterens bestemmelser i fundatsen.

Derfor var det inden da en generationsskiftemulighed, at overdrage godset til en fond og derved sikre dette for kommende slægter, ved bestemmelser herom i en fundats eller vedtægt, eventuelt suppleret med et "sideletter", der i detaljer redegjorde for stifterens ønsker og henstillinger til eftertiden.

Med virkning pr. 1. januar 1985 trådte to nye love i kraft og udelukkede i realiteten denne mulighed:

Lov om fonde og visse foreninger (L300 af 6.juni 1984) og

Lov om erhvervsdrivende fonde (L286 af 6.juni 1984).

Lovenes hhv. §§ 7 og 8 bestemmer: " Bestemmelser i en vedtægt, der tillægger medlemmer af en bestemt familie eller visse familier fortrinsret til uddeling fra en fond, har ikke retsvirkning efter deres indhold, i det omfang fortrinsretten rækker videre end til personer, der lever på stiftelsestidspunktet og til en i forhold til disse ufødt generation".

Begge fondslove undtager dog i ikrafttrædelsesbestemmelserne fonde, der er oprettet før lovenes ikrafttræden. Uden denne vigtige undtagelse, ville de nye begrænsninger formentlig have været ekspropriation i strid med Grundlovens § 73.

Henset til godsernes lange historie og forventede bevarelse i kommende generationer, var det herefter klart, at et generationsskifte i form af overdragelse af godset til en nyoprettet fond reelt var udelukket. Kun en nulevende og en ufødt generation kunne fortsætte. Hvad der derefter kunne ske - herunder myndigheds indgriben - var og er helt uforudsigeligt.

Endvidere bestemtes det hhv. §§ 16 og 17, at stifteren og dennes nærtstående ikke kan udgøre bestyrelsens flertal uden fondsmyndighedens samtykke. Der er derfor risiko for kontroltab. Bestemmelserne gælder dog ikke fonde, der er oprettet før lovenes ikrafttræden.

Oven i fondslovenes skærper kom skatte- og afgiftsregler, der fra skatteåret 1987 gjorde ikke erhvervsdrivende fonde og gaver til fonde skattepligtige.

Herefter var og er fondsløsningen for fremtiden definitivt udelukket.

Mange godser nyder godt af, at der længe før fondslovene blev oprettet pengefonde, hvis primære formål var og er, at yde økonomisk støtte til ejere af godset, forudsat at disse er af stifterens slægt. Disse bærer ofte godsets navn med tilføjelse: "... Fonden". Der er også eksempler på at indboet på hovedbygningen ejes af en fond eller et møbellegat. Herved sikres interiøret for stedet og generationsskifte undgås, men ejeren er afskåret fra muligheden for at sælge indbogenstande, hvis dette måtte være hensigtsmæssigt for at styrke godsets økonomi.

Mange af de store danske almennyttige fonde yder uvurderlig økonomisk støtte til istandsættelse og genopretning af fredede bygninger, og park- og haveanlæg. Uden fondenes interesse og disses store donationer ville talrige kulturværdier forfalde, da kun få ejere har økonomiske muligheder for at finansiere de nødvendige opgaver. Disse fondes engagement og støtte kan ikke værdsættes nok. De statslige støttemuligheder er helt utilstrækkelige, og der er desværre meget begrænset politisk interesse og fokus på bevarelse af godsernes unikke kulturværdier.

De mange godser, der er i fonds- eller stiftelse, er etableret længe før skærperne og er nu af historisk interesse i generationsskiftesammenhæng. For disse godser er det unikt, at de for evigt undgår skatte- og afgiftsbelastningen, da de ikke generationsskiftes f.eks. hvert 30. år. Derfor er mange af disse godser/fonde/stiftelser ofte meget velpolstrede og intakte i størrelse, og er ikke som det ofte er tilfældet i privateje, tvunget til delvise frasalg for at skaffe likviditet til betaling af skatter og afgifter.

De betydelige afståelser der skete som følge af Lensafløsningen ramte heller ikke disse godser.

Lensafløsningsloven af 4. oktober 1919: "Lov om lens, stamhuses og fideikommisgodsers samt de hertil hørende fideikommiskapitalers overgang til fri ejendom" bestemte, at de nævnte ejendommens besiddere kunne overtage de omhandlede godser til fri ejendom. Betingelsen var imidlertid, at de skulle afstå 20% af værdien til staten uden erstatning og 1/3 af godsets jorde mod erstatning. Disse voldsomme indgreb mod ejendomsretten blev prøvet ved domstolene men Højesteret fandt med spinkelt flertal, at loven var grundlovsmæssig.

Dette indgreb gjorde, at mange af de berørte godser blev kraftigt decimeret og drænet for egenkapital.

En yderligere begrænsning af disse godsets handlefrihed var lovens § 5 om deling af "samlede skovstrækninger", se kapitel 10.

KAPITEL 23: GODSEJERFORENINGEN, SEKRETÆRMØDER OG LOBBYVIRKSOMHED

Da jeg, som nævnt i indledningen, i 1987 blev juridisk "sekretær" og rådgiver for Godsejerforeningen, overtog jeg dette hverv fra højt estimerede tidligere sekretærer, der også var advokater eller højesteretssagførere med godser og herregårde som juridisk speciale. "Du får kun opgaven, hvis du har prøvet det før".

Sekretærmøderne var en gammel tradition. Ingen ved hvor længe.

Deltagerne var Godsejerforeningens "sekretær", Dansk Skovforenings direktør og Tolvmandsforeningens direktør, senere direktøren fra Tolvmandssektionen i Landbrug & Fødevarer. I særlig vigtige sager deltog formændene for de tre foreninger.

I min funktionstid har jeg siddet sammen med tre direktører fra Skovforeningen og to fra Landbrug & Fødevarer, de var alle fremragende, og vi opnåede sammen mange vigtige resultater.

På disse møder, som vi holdt jævnligt, var der stor gensidig tillid og vi arbejdede for politiske løsninger til gavn for vores fælles medlemmer.

På møderne koordinerede vi fælles eller individuelle politiske tiltag, ikke sjældent efter oplæg fra Godsejerforeningen vedrørende dennes mærkesager. I erkendelse af, at visse sager og forslag - hvis de blev fremført af "godsejere"- ville have en svær gang på jorden, overtog Skovforeningen - som grøn - eller Landbrug & Fødevarer opgaven politisk. Det bedste eksempel på denne arbejdsdeling var indsatsen for at få afskaffet eller reduceret bo- og gaveafgifterne ved generationsskifte. Det detaljerede skriftlige oplæg hertil blev skrevet af mig på Godsejerforeningens vegne, men blev bredt ud som et fælles oplæg fra de tre foreninger. Godsejersformandens formand og jeg mødtes alligevel med repræsentanter fra et af støttepartierne, og fik deres forståelse og opbakning. Vores møde var vellykket, og måske udslagsgivende.

Det lykkedes at få gennemført forslaget - reduktion fra 15 til 5% - til stor gavn ikke kun for vores medlemmer, men for hele erhvervslivet.

Det var også et resultat af sekretærsamarbejdet, at ideen om at nedsætte en arbejdsgruppe, der skulle komme med oplæg til at indføre selskabsje i landbruget blev en realitet, se kapitel 19.

Den fælles delmængde var stor, de fleste godser var medlem af og betalte kontingent til alle tre foreninger, der dog hver havde sine mærkesager, men det rationelle var, at lave den sammenlægning mellem

Godsejerforeningen og Tolvmandssektionen, der er nævnt i indledningen. Da Skovforeningen også har statsskovene som væsentlige medlemmer, var en sammenlægning i den relation ikke relevant.

Da sammenlægningen blev gennemført i 2014 ophørte Godsejerforeningen- efter at have eksisteret i 171 år, men foreningens mærkesager er opretholdt og varetages nu af "Sektionen for Større Jordbrug".

KAPITEL 24: BØRNEBØRNSORDNING

I mange år var det muligt, at gennemføre den såkaldte "børnebørnsordning", hvorved en kapital i realiteten kunne skænkes til overdragerens børnebørn uden at det udløste arve- eller gaveafgift. Alt godkendt af afgiftsmyndighederne.

Boafgiftslovens § 14. stk.1 der trådte i kraft den 1. juli 1995 har imidlertid sat en stopper for denne mulighed. Den beskrives alligevel, fordi den stadig har virkning for ordninger, der er etableret før lovens ikrafttræden, og hvor overdrageren stadig lever.

Fremgangsmåden var følgende:

Overdrageren skænkede en kapital på f.eks. kr. 10. mill. som gave til sine børnebørn med forbeholdt livsvarig rentenydelse for sig selv og sin ægtefælle. Efter dagældende regler udløstes først afgift ved rentenydelsens ophør, dvs. ved rentenydernes død.

Imidlertid var det bestemt ved gaveoverdragelsen, at mellemgenerationen (overdragerens barn og forældre til børnebørnene) også skulle have livsvarig rentenydelse ved første rentenydelses bortfald. Denne ret var afgiftsfri.

Ved arveafgiftsberegningen i overdragerens dødsbo skulle den kapitaliserede værdi af sidstnævnte rentenydelse fratrækkes gavens værdi.

Hvis renten af kapitalen var 5% p.a. var det årlige beløb kr. 500.000.

Hvis samme kapitalisationsfaktor som nævnt i kapitel 12 anvendes, var kapitalværdien af rentenydelsen kr. $500.000 \times 15,84$ eller kr. 7.920.000, der blev fratrukket gaven kr. 10.000.000, hvorefter arveafgift i overdragerens dødsbo kun beregnedes med 15% af differencen eller kr. 312.000.

Da ovennævnte § 14.stk.1 bestemmer, at der skal svares afgift af kapitalen uden hensyn til indtægtsnydelsen, er ordningen desværre ikke længere brugbar.

KAPITEL 25: NEDSKALERING OG GENANBRINGELSE AF AVANCEN

Selvom generationsskiftet har været nøje tilrettelagt og er økonomisk velfunderet, kan der indtræffe væsentlige uforudsete omstændigheder, der gør overdragelsen uholdbar på længere sigt.

Flere ejere har erfaret dette ubehagelige faktum.

Få har solgt helheden, så godset definitivt ikke længere var i slægtens eje, og har valgt et andet liv.

Andre har i god tid set situationen i øjnene, og har valgt at sælge godset, men kun for at erhverve et andet mere økonomisk overkommeligt gods og/eller en skovejendom. For at forblive i godssammenhæng, og måske ønske, at påbegynde en ny historie og slægten deri.

Ved salg af godset i fri handel, udløses den betydelige ejendomsavance, som erhververen har succederet i, og kun er blevet delvis kompenseret for ved passivposten.

Det er imidlertid ikke nødvendigt, at udløse skatten. Først modregnes avancen i eventuel negativ skattepligtig indkomst (som der sandsynligvis vil være), derudover giver ejendomsbeskatningslovens § 6a hjemmel til, at genanbringe avance i anden skov- eller landbrugsejendom, således at anskaffelsessummen for den erhvervede ejendom skattemæssigt nedsættes med den genanbragte del af fortjenesten fra den solgte ejendom. På denne måde "fortsætter" den skattemæssige succession.

KAPITEL 26: OPSKALERING OG NYE EJERE

Kun få godser ejes i dag af de samme slægter, som var ejere før enevælden blev indført i 1660.

I 1671 indførte Frederik 3. titlerne greve og baron, og dermed grevskaber og baronier for de største jordbesiddelser. Hertil kom, retten til at lade godset gå videre til den ældste søn på gunstige vilkår.

Mange nye adelsslægter kom til i de følgende århundreder. Godser og herregårde blev skabt. Adlen nød store privilegier.

Ved grundlovens indførelse i 1849 og ikke mindst ved lensaflysningen i 1919, blev disse privilegier afskaffet, og jordreformer indført, se kapitel 22.

Der er siden 1849 ikke tildelt adelstitler. Men en ny klasse har erhvervet godser.

Historien viser - uanset titler - at personer, der kommer til tops og med formue, ikke sjældent har en drøm om og stræben efter, at erhverve et gods som kronen på værket.

De pågældende har incitamentet og de fornødne midler til at restaurere bygninger og omgivelser, og ofte til at tilbagekøbe tidligere frasolgte ejendomme i et ønske om at genskabe den historiske helhed, uden offentlig støtte og til glæde for kulturen og lokalsamfundet.

Disse nye ejere har eller får med tiden det samme incitament til, at det erhvervede gods skal fortsætte i familien, godt inspireret af ejere fra de "gamle" godser.

KAPITEL 27: STATUS OG TANKER OM ET ERHVERVSVENLIGT AFGIFTSSYSTEM

I årenes løb (dette tager tid, tålmodighed og indflydelse de rette steder), er lykkedes, at opnå vigtige lempelser til gavn for godserne og andre erhvervsvirksomheder.

Selskabseje i landbruget er nu en selvfølge ligesom i alle andre erhverv. "Selskab eller Selveje" rapporten har givet haft en ganske stor påvirkningseffekt, se kapitel 19.

I mange år, var der en uforklarlig forskel på hvor stor en procentdel kapitalandele, der skulle overdrages før erhververen kunne succedere. I levende live 15% ved død kun 1% af kapitalen. Forfatteren og en politisk indflydelsesrig person fik ændret loven, så 1% reglen også gælder ved overdragelser i levende live, ABL § 34. stk. 1. Det har lettet mange glidende generationsskifter.

Som det mange gange er fremgået ovenfor, er det helt afgørende for at kunne gennemføre et generationsskifte, at erhververen kan succedere. Det gælder i alle privatejede erhvervsvirksomheder herunder godserne.

Da successions reglerne blev skærpet, rettede Godsejerforeningen henvendelse til den relevante minister, og gjorde opmærksom på, at land- og skovbrugsejendomme, også selvom de var bortforpagtede, skulle undtages fra hovedreglen om, at der ikke kan succederes i værdien af fast ejendom hvis den er udlejet (bortforpagtet).

Det lykkedes og blev tilføjet i den daværende LL. § 16.b.stk.2.

Nu er undtagelsen hjemlet i kildeskattelovens § 33 C stk.1 6. pkt.

Som nævnt ovenfor i kapitel 23 var jeg ophavsmand til et udførligt oplæg, der præsenterede et forslag til lettelse- eller helst fjernelse af generationsskifte afgifterne. Forhåbentlig var det medvirkende til afgiftsnedsættelsen fra 15 til 5%.

Hovedindholdet ses i forfatterens notat fra maj 2015, der blev tilsendt relevante beslutningstagere:

FORTROLIGT

ARGUMENTER FOR AFSKAFFELSE AF BO- OG GAVEAFGIFTER.

A. PROBLEMSTILLING.

1. Bo- og gaveafgifter (ofte benævnt generationsskifteafgifter) udgør i forældre/børn/børnebørn linjen 15% af afgiftsgrundlaget og for øvrige 36 ¾ %. Overdragelser mellem ægtefæller er afgiftsfri.
2. Afgiftsgrundlaget er beskrevet i "værdiansættelsescirkulæret" nr. 185 af 17. november 1982. Her indeholdes bla. reglen om at fast ejendom kan overdrages til ejendomsværdi + - 15%.
3. Land- og skovbrugsejendomme er karakteriseret ved høje værdier (afgiftsgrundlag) og lav indtjening, hvorfor afgiftsbelastningen er særlig byrdefuld her.
4. Afgifterne dræner virksomhederne for kapital med den konsekvens at;
  - 1). Overdragelsen opgives.
  - 2). Delvise frasalg er nødvendige.
  - 3). Yderligere lånoptagning/gæld.

B. FORSLAG.

1. Det foreslås at afskaffe bo- og gaveafgiften ved overdragelse af land- og skovbrugsejendomme og hertil hørende maskiner og driftsmidler (anlægsaktiver). (Forslaget omfatter ikke finansielle aktiver og ikke-erhvervsmæssige aktiver).
2. Reglerne om skattemæssig succession (dvs. at erhververen indtræder i overdragerens skattemæssige stilling hvorved der ikke udløses avanceskat og skat af genvundne afskrivninger) skal opretholdes.
3. Det foreslås at kredsen der kan opnå afgiftsfrihed er overdragerens nærmeste, herunder søskende og disses livsarvinger og eventuelt ledende medarbejdere. For dem der ikke omfattes af gaveafgiftsreglerne gives afgiftsfriheden i den skattepligtige værdi, der indgår i skatteberegningen.
4. Som værn mod misbrug foreslås, at afgiftsfrihed kun gives hvis overdrageren har ejet virksomheden i mindst 2 år før overdragelsen – og at erhververen skal eje virksomheden i mindst 5 år efter overdragelsen. (Undtagelse ved erhververens død og ved frasalg der er erhvervsmæssigt begrundet).
5. Da virksomheden også kan drives i selskabsform, foreslås at der ved overdragelse af hovedaktionæraktier gives afgiftsfrihed for den del af aktiernes værdi, som svarer til værdien af selskabets anlægsaktiver.

C. HVORFOR.

1. Veltilrettelagte generationsskifter og nye kræfter skaber dynamik og arbejdspladser – for land- og skovbrugets vedkommende tilmed i "Udkantsdanmark".
2. Danmark vil hvis forslaget gennemføres leve op til EU-Kommissionens henstillinger (1994 og 1998) til medlemsstaterne om nedsættelse af beskattningen ved generationsskifte.
En lang række af de lande vi normalt sammenligner os med har fulgt henstillingerne og afskaffet afgifterne. Sverige har afskaffet afgifterne på alle typer aktiver.
3. Man undgår at udhule virksomhedernes indtægtsgrundlag hvis frasalg ikke er nødvendige for at skaffe afgiftsbeløbene.
4. Ejendommene og virksomhederne bevares på danske hænder.

København; maj 2015.

Steen E. Christensen
Advokat (H)

I Godsejerforeningen blev det ofte drøftet, om der kan tænkes alternative muligheder, der kan medvirke til, at styrke og bevare godserne som nationale kulturværdier i privat eje. Vi var helt klar over, at der er tale om en minoritet, der formentlig anses for privilegeret, men det er de unikke bygningsanlæg ikke. Omkostningerne er enorme, og kan ikke udredes af de enkelte ejendommers afkast.

I Betænkning om bevaringen af Den Danske Herregård fra 1987, fokuseres på godsernes store problemer allerede dengang.

Hoved konklusionerne var navnlig:

” At det er en national opgave, at sikre de kulturhistoriske værdier der er knyttet til godserne.

At godserne som udgangspunkt skal kunne bære sig selv nu og fremover,

At der skal ske detaljeret registrering af bevaringsværdierne, med nærmere regler fastsat af miljøministeren.

At der oprettes en herregårdsfond og en lov om bevaring af herregårdsmiljøer.”

De to sidste var uacceptable indgreb i den private ejendomsret. Godsejerforeningen protesterede og tankerne er aldrig blevet gennemført.

Godsejerforeningen analyserede også en model som National Trust i UK. Den er magtfuld og ejer store godser. Men ejerne opgiver ejendomsretten for evigt. Det var Godsejerforeningen derfor også i mod.

Hvis der skal ”tænkes ud af boksen” kunne disse være muligheder:

At fjerne afgifterne totalt ligesom i de lande vi normalt sammenligner os med: Sverige og Norge har i hhv. 2005 og 2014 afskaffet afgifterne. Dette er klar førsteprioritet.

At gave- og boafgiften ikke skal betales, men i stedet øremærkes til istandsættelse af fredede bygninger og anlæg, mod at ejeren pålægger disse en konkret aftalt bevaringsdeklaration. Summen afskrives over en periode, så den er udlignet ved periodens udløb, dog senest ved næste generationsskifte.

At der kan succederes i gave- og boafgiften, ikke som henstand, men som en latent byrde, ligesom avanceskatten, og uden forrentning. Beløbet knyttes til det konkrete gods, eller hvad der måtte træde i stedet herfor ved genanbringelse, se kapitel 25. Kombineret med modellen ovenfor bør byrden falde bort ved næste generationsskifte.

I de foreslåede løsninger bør der rimeligvis indføres værneregler, der forhindrer spekulation og misbrug. Det var også et væsentligt element i forslaget til lettelse af generationsafgifterne. Værneregler kan være krav om ejertid (f.eks. 3-5 år) før og (f.eks.3-5 år) efter, at en disposition får retsvirkning.